BÜRKÜT

Türk Dünyası Dergisi

BÜRKÜT

Journal of Turkish World

www.burkutdergisi.com

Araştırma Makalesi

Makale Geliş Tarihi: 18.09.2025

Makale Kabul Tarihi: 15.10.2025

Akbulut, İ ve Çoban, İ. (2025). İbrahim Erkal'ın eserleri üzerine kültürel ögeler ve değerler eğitimi açısından bir inceleme. *Bürküt Türk Dünyası Dergisi*, *4*(2), 165-202. https://doi.org/10.....

İBRAHİM ERKAL'IN ESERLERİ ÜZERİNE KÜLTÜREL ÖGELER VE DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN BİR İNCELEME*

Öğretmen İbrahim AKBULUT

Millî Eğitim Bakanlığı ibrahimakbulut@live.com

Doç. Dr. İsmail ÇOBAN

Artvin Çoruh Üniversitesi smlcoban@gmail.com

Öz

Bu çalışma, sanatçı İbrahim Erkal'ın sözlü ve yazılı eserlerinde yer alan kültürel ögeleri analiz etmek ve değerler eğitimi unsuru olabilecek ifadeleri ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu amaç çerçevesinde nitel araştırma modeli ve betimsel tarama yönteminin kullanıldığı çalışmada doküman incelemesine başvurulmuştur. Sanatçının yayınladığı 15 albüm içerisinde özgün 150, özgün olmayan 21 eser ile birlikte toplamda 171 müzik eseri bulunmaktadır. Şiirlerini derlediği "Ben Bu Şöhreti Sevmedim" isimli kitap içerisinde ise özgün 44 adet şiiri bulunmaktadır. İbrahim Erkal'ın eserlerine yansıttığı kültürel ögeler Tomalin ve Stempleski'nin (1993) kültüre yönelik yaptığı sınıflandırma dikkate alınarak incelenmiştir. Sanatçının eserlerindeki değerler, Schwartz'ın (1992) değerler ölçeğine göre belirlenmiştir. İbrahim Erkal'ın eserlerinin sadece müzikal bir yansıma olmadığı, aynı zamanda Türk kültürel mirasını ve değerlerini önemli ölçüde yansıttığı görülmüştür. Eserlerde işlenen temaların, kullanılan dil özelliklerinin, müzik tarzının, Türk müziği geleneğinin ve Anadolu kültürü gibi unsurların, Türk toplumunun yaşam tarzını, değerlerini ve kimliğini yansıtan önemli unsurlar olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Anadolu kültürü, değerler eğitimi, İbrahim Erkal, kültürel öge, yöresel ağız özellikleri.

AN ANALYSIS OF IBRAHIM ERKAL'S WORKS IN TERMS OF CULTURAL ELEMENTS AND VALUES EDUCATION

This study was conducted to analyze the cultural elements in the spoken and written works of the artist İbrahim Erkal and to identify expressions that could serve as elements of values education. Within this framework, a qualitative research model and descriptive survey method were employed, and document analysis was used as the data collection

* Bu makale, Artvin Çoruh Üniversitesinde Doç. Dr. İsmail ÇOBAN'ın danışmanlığında İbrahim AKBULUT tarafından hazırlanan "*İbrahim Erkal'ın Eserlerinin Kültürel Ögeler ve Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*" (2025) adlı yüksek lisans tezinden hareketle oluşturulmuştur.

technique. The artist has released 15 albums containing a total of 171 musical works, including 150 original and 21 non-original pieces. His book of poems, *"Ben Bu Şöhreti Sevmedim"*, contains 44 original poems. The cultural elements reflected in İbrahim Erkal's works were examined considering Tomalin and Stempleski's (1993) classification of culture. The values in the artist's works were determined according to Schwartz's (1992) scale of values. It was observed that İbrahim Erkal's works are not only a musical reflection but also significantly reflect Turkish cultural heritage and values. The study concluded that the themes explored in the works, the linguistic features used, the musical style, the Turkish musical tradition, and elements such as Anatolian culture are important factors reflecting the lifestyle, values, and identity of Turkish society.

Keywords: Anatolian culture, values education, İbrahim Erkal, cultural element, local dialect characteristics.

Ø. Giriş

Yaşam beraberinde bir birikimi getirmektedir. Bu birikim içinde bulunulan ortam, yaşanılan çağ, insanların tutumları, yaşadıkları olaylar, yedikleri içtikleri, ortak hissiyatları çerçevesinde büyük bir yapıya dönüşmektedir. Bu yapı, kültürün oluşumuna dolayısıyla da medeniyete katkı sunma bağlamında genişler ve dağılır.

Kültür, aynı zaman periyodunda, belirli bir coğrafi bölgede yaşayan insan grubu tarafından paylaşılan ve göreceli bir sürekliliği olan anlamlar sistemidir (Kashima, 1999).

> Kültür, maddi ve manevi her şeyi işlemek ve geliştirmek demektir. İnsanoğlu tabiatı işleyerek kendi iradesi altına aldığı gibi, kendisini de maddi ve manevi olarak işlemiştir. Teknik tabiatı, spor ve tıp vücudu, sanat duygu ve hayali, ilim ve felsefe düşünceyi işlemekle vücuda gelmiştir (Kaplan, 2016, s. 38).

Bir milletin kültürü hakkında bilgi edinmek için o milletin yaşayışının gözlenmesi önemli ipuçları sunmaktadır (Baykara, 2001).

> Her dilin kendi içinde lehçeleri ve ağızları olduğu gibi ölçünlü Türkiye Türkçesinin de lehçeleri ve ağızları bulunmaktadır. Geride kalan tarihsel süreçte kendisine Anadolu sahasında yaygın kullanım alanı bulan ve bu coğrafyada ölçünlü hâle gelen Türkiye Türkçesi, lehçeleri ve ağızları bakımından dünyanın en zengin dilleri arasında yer almaktadır (Alyılmaz ve Alyılmaz, 2018, s. 10).

Türkiye Türkçesi de kendi içinde ağızlara ayrılmıştır. Doğu grubu ağızlarından olan Erzurum ağzı da bunlardan biridir. Özkan (2013), halk türkülerinin yerel ağızların ses bilimi ve söz varlığı özelliklerini barındıran otantik metinler olduğunu ve diyalektoloji çalışmalarında bu ürünlerin önemli veri kaynakları olarak kullanıldığını belirtmiştir.

Habermas'a (1984) göre kültürel değerler, yaşam dünyası içinde iletişimsel rasyonalite aracılığıyla yeniden üretilir. Bu bağlamda, müzik yalnızca estetik bir olgu olarak değil; bireylerin kendilerini ifade etmelerine, değerlerini yeniden inşa etmelerine ve toplumsal normlarla etkileşime girmelerine aracılık eden bir uygulama alanıdır. DeNora'nın (2000) "aesthetic agency" kavramı, bireylerin müziği duygusal, sosyal ve kimliksel gereksinimlerini karşılamak için nasıl kullandıklarını ortaya koyar. Bourdieu ve Passeron'a (1970) göre kültürel değerler; müzik, eğitim ve medya gibi kurumsal araçlarla kuşaktan kuşağa aktarılır. Ancak bu süreç, popüler müzik bağlamında bazen değer aktarımının ideolojik yönlendirmelere açık hâle gelmesi, bireysel özerkliğin zedelenmesi gibi eleştirel soruları da beraberinde getirir.

Adorno'nun (1944) görüşüne göre, popüler müzik tüketim kültürüne hizmet ederek toplumsal rasyonaliteyi yeniden üretmektedir. Türkiye özelinde halk müzikleri, duygu, kimlik ve kültürel miras aktarımında önemli bir araç olarak görülmektedir (Turhan ve Kova, 2012).

Bu bağlamda önemli bir figür olarak karşımıza çıkan İbrahim Erkal, halk müzik unsurlarını arabesk türle sentezleyerek, modern Türkiye'nin sosyal değişimleri ve kültürel çeşitliliğini yansıtan özgün bir sanat anlayışı ortaya koyar. Erkal'ın eserlerinde yer alan özlem, vefa, sadakat gibi temalar hem geleneksel Anadolu anlatısını sürdürmekte hem de bu değerleri güncel toplumsal alanlara taşımaktadır. Habermas'ın (1984) kamusal alan ve sanat ilişkisine dair görüşleri doğrultusunda bu örnekler, müzikle değer oluşturma sürecinin anlamlı bir boyutunu temsil eder.

1. İbrahim Erkal, Kültürel Ögeler ve Değerler Üzerine

1.1. İbrahim Erkal ve Sanatı

İbrahim Erkal, 10 Ekim 1966 tarihinde Erzurum'un Narman ilçesinde dünyaya gelmiştir. Altı kardeşin en büyüğü olan sanatçı, çiftçilikle uğraşan mütevazı bir ailenin çocuğu olarak yetişmiştir. Babası Ebubekir Erkal ziraat işçiliğinden emekli, annesi Hatice Hanım ise ev hanımıdır (Sabah, 2018; CNN Türk, 2024). Anadolu topraklarında geçen çocukluğu, ilerleyen yıllarda onun müziğine yansıyacak derin bir kültürel birikimin temellerini atmıştır.

Müzikle tanışması oldukça erken yaşlarda gerçekleşmiştir. İlkokul yıllarında kendi kendine bağlama, mandolin ve flüt çalmayı öğrenen Erkal, bu dönemde müziğe olan tutkusunun ilk işaretlerini vermeye başlamıştır (Cumhuriyet, 2023). Narman'da tamamladığı lise eğitiminin ardından girmiş olduğu üniversite sınavlarında Ankara'da öğretmenlik bölümünü kazanmış ve okuma bahanesiyle Narman'dan ayrılmış ve Ankara'ya gitmiştir. Ancak "tercihini tutkunu olduğu müzikten yana kullanmıştır" (Erzurum Sevdası Dergisi, 2021, s. 12).

> Ankara'da bir gazinoda tanıştığı Musa Eroğlu onun yeteneğini ve müziğe olan ilgisini fark ederek ona kendi adına açmış olduğu ve ders verdiği Musa Eroğlu Müzik Eğitim Merkezine gelmesini teklif eder. İbrahim Erkal bu merkeze kaydolarak bağlama, nota ve solfej eğitimi almaya başlamıştır.(Erzurum Sevdası Dergisi, 2021, s. 12).

İlk albüm denemesi 1984 yılında "İbrahim Güzelses" adıyla çıkardığı Erzurum ağzıyla söylediği "Sarhoş Baki" albümü olmuştur. Ancak bu albüm o yıllarda beklenen ilgiyi görmemiştir.

Asıl çıkışını, kendi adıyla 1993 yılında yayınladığı "Tutku" albümüyle yapmıştır. Albümdeki "Tutku" şarkısı büyük ilgi görmüş ve İbrahim Erkal ismini müzik piyasasında duyurmuştur. 1994 yılında ise fanatik derecede bağlı olduğu takımı Galatasaray için "Ölümüne Cim Bom" adlı sekiz parçadan oluşan bir albüm yapmıştır. "Aslanlar Geliyor", "Hadi Ordan" ve "Ölmeye Geldik" adlı parçaların yer aldığı albüm Galatasaray taraftarı tarafından olumlu tepkiler almayı başarmıştır (Wikipedia, 2025; Milliyet, 2022).

Gerçek başarı ise 1995 yılında "Sıra Bende / Aklımdasın" albümüyle gelmiştir. Özellikle "Aklımdasın" ve "İnsafsız" şarkıları radyolarda çok sık çalınmaya başlamış, televizyon programlarına davetler almıştır. Ancak kariyerinin zirve noktası, 1996 yılında çıkardığı "Gönlünüze Talibim" albümü olmuştur. Bu albümdeki "Unutmayacağım", "Canısı" ve "Erzurum'a Gel" şarkıları âdeta fenomen hâline gelmiştir (Kral Müzik, 2025; Haberturk, 2024).

> İbrahim Erkal oyunculuk hayatına başlaması Canısı isimli parçasının tutulması üzerine gelen film teklifini kabul etmesiyle olmuştur. Canısı şarkısının sözleri etrafında bir film konusu senaryolaştırılmıştır. Temel Gürsu tarafınca yönetmenliği üstlenilen film 1996 yılında TV Filmi olarak nitelendirilen tarzda çekilir. Başrol oyuncuları İbrahim Erkal ve Emine Ün'dür. Film 1997 yılında Show TV'de yayınlanır bu filmin başarısı sonucunda Canısı dizisi çekilir. Bu dizi yayınlandığı sürece reyting rekorları kırar (Erzurum Sevdası Dergisi, 2021, s. 27).

"Yirmi altı bölümden oluşan "Canısı" dizisiyle arabesk müzik sanatçısı İbrahim Erkal, şöhretini daha da ileriye taşımıştır" (Uymaz, 2024, s. 245).

1998 yılında çıkardığı "Sırılsıklam" albümü, kariyerinin en başarılı çalışmalarından biri olmuştur. "Güllere de Küstüm", "Gavurun Kızı" ve "Sen Aldırma" gibi başyapıt şarkıları içeren albüm, 2.2 milyon satış rakamına ulaşarak yılın en çok satan albümlerinden biri olmuştur (CNN Türk, 2024; Kral Müzik, 2025).

2000'li yıllarda da üretkenliğini sürdüren sanatçı, "De Get Yalan Dünya" (2000), "Su Gibi" (2001), "Aşkname" (2002), "Gönül Limanı" (2004), "Yüreğinden Öpüyorum-Gülüm" (2006), "Aranağme" (2008), "Burnumda Tütüyorsun" (2008) ve "Nefes 1" (2015) albümleriyle müzik dünyasındaki yerini korumuştur. Son albümü "Ömrüm" ise Şubat 2017'de, vefatından sadece iki ay önce yayınlanmıştır (Haberler.com, t.y.; Milliyet, 2022).

2003 yılında Filiz Akgün ile evlenen Erkal'ın, Dilara Hatice (2004), Erenalp (2005) ve Elif Su (2017) adında üç çocuğu olmuştur. İbrahim Erkal geçirdiği beyin kanaması sonucu 11 Mayıs 2017'de 52 yaşında hayatını kaybetmiştir (Wikipedia, 2025; Cumhuriyet, 2023).[1]

1.2. Kültür ve Müzik İlişkisi

> Kültür, doğuştan başlayarak, bilinçli ya da bilinçsiz edindiğimiz, içimize sindirip özümsediğimiz bilgilerin tümüdür. Öyle ise kültürün ana kaynağı belleğimizin kendisindedir. Belleğimizin içindeki bu bilgiler dış dünyaya davranışlarımızla ve yaptığımız araç-gereçlerle yansımaktadır. Müzik yapma ve dinleme de kuşkusuz bir davranış şeklidir. Bu davranış da kafamızdaki müzik bilgi ve kavramlarından kaynaklanmaktadır (Erdener, 2002, s. 1).

Yaşamın ve insanın eşsiz bir parçası olan kültürün, insanın mana kattığı tüm unsurlarda var olduğu söylenebilmektedir (Er, 2015a; Er, 2015b). Kültür, halkların kendine ait özelliklerini içeren bir yapıdır. Bu yapı kendi içinde gelenek, görenek, müzik, edebiyat gibi ögelerle bireyin gelişimine katkı sağlamaktadır (Alyılmaz ve Er, 2018). "Kültür, toplumların tarihî dönemlerinden günümüze kadar gelen dinamik, maddi ve manevi, dil ile bütünleşmiş, nesilden nesle aktarılan, uygarlığı besleyen, topluma özgü bütünsel bir yapıdır" (Şen, 2022, s. 912).

Raymond Williams'a (2014) göre kültür hem bireysel birikimi hem de toplumsal yaşam biçimini içerir. Bu bağlamda müzik, bireysel duyguların ifadesi kadar toplumsal değerlerin ve deneyimlerin kolektif bir anlatımıdır. "Müzik, insanların birbirleriyle iletişim kurduğu en tam, karmaşık ve tamamen geliştirilmiş araçtır. Bir kişinin ruhsal durumlarını diğerine veya bir grubun ruhsal durumlarını başka bir gruba ifade eder" (Garfias, 2004, s. 11-12).

Müzik, bireylerin ve toplumların duygu, düşünce ve değerlerini ifade ettikleri önemli bir kültürel unsurdur. Sadece bir sanat dalı değil, aynı zamanda kimlik inşasında, aidiyet duygusunun gelişmesinde ve toplumsal hafızanın aktarılmasında etkili bir araçtır.

[1] İbrahim Erkal'ın hayatı ve sanatı hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Akbulut, 2025, s. 10-21.

"Dinlediğimiz müzik bizi tanımlar ve başkalarına hakkımızda bir şeyler söyler... Akışkan ve açık toplumumuzda, alt kültürlerimizi en açık biçimde müzikle tanımlarız" (Garfias, 2004, s. 18). Müzik aracılığıyla kültürel aktarım, hem dikey (kuşaklar arası) hem yatay (toplum içindeki farklı gruplar arasında) biçimde gerçekleşir. Bu bağlamda, "Müzisyenler folklor anlatılarını yeniden düşünmede ve bunlara yeni kültürel anlamlar kazandırmada kilit rol oynamakta, geleneksel hikâyeleri ve sembolleri modern gerçekliklere uyarlayarak kültürel mirası koruma sürecine katkıda bulunmaktadırlar. Bu süreç, kültürel mirası modern bir kitle için alakalı hale getirerek korunmasını sağlar" (Guliyeva & Kopanitsa, 2024, s. 8).

Müziğin kültürel bir taşıyıcı olması, sadece melodik yapılarla değil, sözlü ifadelerle de gerçekleşir. Şarkı sözlerinde yer alan deyimler, atasözleri, yöresel ağız özellikleri ve dinî-mistik göndermeler, kültürel belleği canlı tutar. Bu nedenle, "En ilkel toplumlardan günümüze kadar müzik hem son derece bireysel hem de bir o kadar kolektif bir dışa vurum aracı olarak insan yaşamının her alanına sirayet eden sanatsal etkinliğin en merkezi unsurlarından biri olmuştur" (Taydaş ve Sert, 2021, s. 210).

1.3. Kültürel Ögeler, Değerler ve Değerler Eğitimi Üzerine

Tomalin ve Stempleski (1993), kültürün ögelerini üç temel boyutta sınıflandırmaktadır:

1. Ürün (Products): Edebiyat, folklor, sanat, müzik, mimari yapılar vb.

2. Düşünce (Ideas): İnanç sistemleri, değerler, etik normlar vb.

3. Davranış (Behaviors): Gelenek ve görenekler, töre, âdet, yaşam biçimi, gündelik alışkanlıklar, giyim kuşam, yemek kültürü vb.

Tomalin ve Stempleski'nin (1993) sınıflandırmasında 'little c' kültür, formal eğitim kurumlarında öğretilmeyen, ancak toplumsal yaşamın içinde deneyimlenen kültürel pratikleri ifade eder. Bu kategori, folklor şarkılarının taşıdığı gündelik yaşam unsurlarını analiz etmek için uygun bir çerçeve sunmaktadır.

Değerler, bireylerin düşünce, tutum ve davranışlarını yönlendiren temel inanç sistemleridir.

Toplumsal yaşamın düzenlenmesi, bireyin kimlik inşası ve kültürel sürekliliğin sağlanması açısından kritik bir öneme sahiptir. Schwartz'a (1992) göre değerler, bireyin hedeflediği yaşam biçimlerini temsil eden genel ilkeler olup kültürler arası ortaklıklar ve farklılıklar taşıyabilir. Değer sistemleri ise bireylerin benimsediği değerlerin hiyerarşik düzenidir ve bu sistem, bireyin davranışlarını belirli bir tutarlılık içinde yönlendirir (Rokeach, 1973).

Müzik, kültürel aktarımın ve değerlerin duygusal boyutta içselleştirilmesinin en güçlü araçlarından biridir. "Müziksel imgeleri, insanın hissettiği farklı türde duyguların, sanatsal bir yolla diğer insanlara aktarılabilmesini sağlayacak farklı yapıda yöntem ve tekniklerin geliştirilmesi sağladığı sürece faydalıdır. Kültürel boyutta düşünüldüğünde müzik eserlerinin çağlar boyunca kalıcı bir şekilde aktarılması buna en güzel örnektir" (Ayhan, 2015, s. 82). "Ethos teorisinin önemli kısımlarından birisi olan müzik eğitimi; müziği, insanın ahlaki terbiyesinin en önemli aracı olarak değerlendirmektedir" (Apaydın & Arslan, 2015, s. 323). Türk halk müziği de bu bağlamda değerlendirildiğinde, vefa, misafirperverlik, yiğitlik, fedakârlık, sabır, kanaatkârlık gibi toplumsal değerleri taşıyan önemli bir kültürel miras olarak öne çıkar.

Alan yazınında müzik ve değer eğitimi arasındaki ilişki sıklıkla vurgulanmaktadır (DeNora, 2000; Habermas, 1984; Bourdieu & Passeron, 1970). Ancak Türkiye'de müzik ve değerler eğitimi alanında yapılmış çalışmaların bibliyometrik analizinde, müzik ve değerler eğitimi alanında yapılan akademik çalışmaların çok az olduğu tespit edilmiştir. (Turhal & Varış, 2022). Özellikle popüler halk müzik sanatçılarının toplumsal bellek üzerindeki etkisi yeterince incelenmemiştir. İbrahim Erkal'ın sözlü ve yazılı sanat ürünlerinde yer alan kültürel ögeleri ve değerleri sistematik biçimde analiz ederek, bu içeriklerin değerler eğitimi açısından nasıl kullanılabileceğini ortaya koymak amacıyla geniş kitlelere ulaşabilen bir sanatçı olarak İbrahim Erkal'ın eserlerinin, müzik estetiği ile değer aktarımını buluşturan bir analizle ele alınması, alan yazınında mevcut olan kavramsal boşluğu dolduracak niteliktedir. Bu doğrultuda "İbrahim Erkal'ın eserlerinde kültürel ögelerin ve değerler eğitimi unsurlarının yer alma durumu nasıldır?" ana problem sorusuna cevap aranmaktadır. Çalışmanın alt problem soruları şu şekildedir:

1. İbrahim Erkal'ın müzik eserlerinde kültürel ögelerin yer alma durumu nasıldır?
2. İbrahim Erkal'ın şiirlerinde kültürel ögelerin yer alma durumu nasıldır?
3. İbrahim Erkal'ın müzik eserlerinde değerler eğitimi ile ilgili unsurlar nasıl yer almaktadır?
4. İbrahim Erkal'ın şiirlerinde değerler eğitimi ile ilgili unsurlar nasıl yer almaktadır?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, nitel araştırma deseni çerçevesinde yürütülmüştür. Denzin ve Lincoln (2011) nitel araştırmayı "çoklu öznel veri türleri ve kendi doğal ortamında belirli durumlardaki bireylerin incelenmesine dayanan yorumsamacı araştırma yaklaşımı" olarak tanımlamışlardır. Bu çalışmada da sanatçının eserlerindeki kültürel ve değersel içeriğin doğal bağlamında anlaşılması hedeflenmiştir. Araştırmada betimsel tarama modeli benimsenmiştir.

Karasar'a (2007) göre betimsel tarama modeli, "geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır." Bu model, halk kültürü eserlerindeki değer ve kültürel öge analizlerinde yaygın olarak tercih edilmektedir.

Nitel araştırma paradigmasının benimsenmesinin temel nedeni, sanat eserlerindeki anlam katmanlarının derinlemesine incelenmesi ve kültürel aktarımın çok boyutlu yapısının anlaşılması gerekliliğidir (Creswell, 2002; Patton, 2014).

Doküman incelemesi yöntemi temel alınmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2018) göre "doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar." Halk edebiyatı ürünleri üzerinde yapılan kültürel çalışmalarda doküman analizi içerik zenginliği ve zaman içindeki kültürel süreklilik açısından avantaj sağlamaktadır.

> Belge analizi hem basılı hem de elektronik (bilgisayar tabanlı ve internet üzerinden iletilen) materyallerin gözden geçirilmesi veya değerlendirilmesi için sistematik bir prosedürdür. Nitel araştırmadaki diğer analitik yöntemler gibi, belge analizi de anlam çıkarmak, anlayış kazanmak ve ampirik bilgi geliştirmek için verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını gerektirir (Bowen, 2009, s. 27).

2.2. Veri Kaynakları

Amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak toplam 215 eser incelemeye alınmıştır. Bu yaklaşım, folklor çalışmalarında kapsamlı veri setlerine ulaşmak için sıklıkla tercih edilmektedir. Araştırmanın veri kaynaklarını İbrahim Erkal'ın yayınlanmış 15 albümündeki 171 eser (150 özgün, 21 anonim ya da düzenleme) ve "Ben Bu Şöhreti Sevmedim" adlı şiir kitabında yer alan 44 özgün şiir oluşturmaktadır.

Örneklem seçiminde şu kriterler dikkate alınmıştır:

• Sanatçının sanal ortamda ulaşılabilen tüm stüdyo albümlerini kapsanması,

• Özgün eserlere öncelik verilmesi,

• Şiirsel ve müzikal eserlerin dengeli temsili,

• Kronolojik süreklilik (1984-2017 arası).

Veri toplama süreci sistematik olarak yürütülmüştür. İbrahim Erkal'ın eserlerine ait toplu bir derlemeye ulaşılamadığından, YouTube platformu aracılığıyla ulaşılabilen tüm eserler dinlenilmiş, transkripsiyonu yapılmış ve doğruluğu kontrol edilmiştir. Bu süreç, müzikoloji araştırmalarında sıklıkla kullanılan bir yöntemdir (Clayton, 2011; Şengül, 2019).

İbrahim Erkal'ın albümlerinin adları şu şekildedir:

• Sarhoş Baki (1984)

• Sensiz Yaşayamam / Ah Beni Vah Beni (1986)

• Tutku (1993)

• Sıra Bende / Aklımdasın (1995)

• Gönlünüze Talibim (1996)

• Sırılsıklam (1998)

• De Get Yalan Dünya (2000)

• Su Gibi (2001)

• Aşkname (2002)

• Gönül Limanı (2004)

• Yüreğinden Öpüyorum / Gülüm (2006)

• Aranağme (2008)

• Burnumda Tütüyorsun (2008)

• Nefes-1 (2015)

• Ömrüm (2017)

İbrahim Erkal'ın albümlerinde yer alan eserlerini ve şiirlerini kısaltmaları ile birlikte aşağıdaki gibi dikkatlere sunmak mümkündür:

AA: Aşkım Aşkım
AB: Annem Benim (Anneme) - Şiir
A.Beb.: A Bebeğim
AdG: Adam Gibi
AGö: Ağla Gözlerim
AhB: Ah Beni
Akl.: Aklımdasın
Akuz.: A Kuzum
AlB: Alem Bozulmuş
Ana.: Anacığım (Anneme) - Şiir
AnB: Anasız Babasız
AnBen: Annem Benim
Anl.: Anlatamam
AO: Akşam Olanda
AsG: Aslanlar Gibi
AŞB: Ah Şu Bekârlık
AşB: Aşk Bebeğim
AşK: Aşktan Kaçılmaz
Aşk.: Aşkım
AşY: Aşkından Yanayım Mı? (Gönül)
AT: Avuçlarımda Tutamadım
AtG: Ateşime Gel
AVŞ: Ahlı Vahlı Şarkım
AY: Ağzım Yanmış
AZ: Anlarsın Zamanla
BA: Bıktım Artık
Bal.: Balam
BAÜ: Bir Akşam Üstü - Şiir
BBŞS: Ben Bu Şöhreti Sevmedim - Şiir
BD: Bingöl Dumandır (U.H.)
BDü: Bana Düşecek - Şiir
BE: Bizim Esrarımız
BeD: Benimle Dans
Ben: Ben - Şiir
BGA: Bir Gün Ağlayacağım - Şiir
BGS: Bir Güzel Sevdim
BHE: Bugün Hava Erzurum
BHer: Bir Söz (Herkesin) - Şiir
BHEr: Bugün Hava Erzurum
Bİ: Ben de İsterem
BiD: Bir Dadaş
Bil.: Bilemiyorum - Şiir
BK: Boşları Kaldırın - Şiir
BMen: Bir Söz (Menfaatlerin) - Şiir
BO: Bellim Olur (Haydan Olur)
Br.: Bir
BS: Bunu Saymıyorum
BSev: Bir Söz (Sevmek) - Şiir
BŞD: Bir Şans Daha
BT: Birlik Türküsü / Ben Türküyüm - Şiir
BuT: Burnumda Tütüyorsun
DN: Daha Ne
Dön.: Dönemem
DYD: Dünya Yine Dönüyor - Şiir
ED: Ellere Düş
EG: Erzurum'a Gel
EGT: Erzurumdan Gelir Tatar
EK: Evde Kalıyorum - Şiir
EM: Er Meydanı
EUŞ: Erzurum Uzak Şehir
Evl.: Evleniyorum
GBP: Gece, Bayram ve Pazar - Şiir
GÇ: Gönül Çiçeğim
GDK: Güllere de Küstüm
GGB: Güle Güle Bebeğim
GGH: Güle Güle Ay Hanım
Gİ: Gözüm İstanbul
Git.: Gittin / Gitti - Şiir
GK: Gâvurun Kızı
GL: Gönül Limanı
Glm.: Gülüm
GN: Gülüm Nanay
GOD: Geç Onu Değiştir
Gön.: Gönlüme - Şiir
GS: Gençliğimi Satıyorum - Şiir
Gül.: Gülizar
GüN: Gülüm Nanay
Güz.: Güzelleşelim
HD: Hele Dadaş
HG: Haydi Güzelim
HGK: Hadi Gel de Konuşma - Şiir
HİBS: Hele İyi Bir Şey Söyle
İA: İsterdim Ama - Şiir
İçm.: İçmiyorum - Şiir
İH: İyi Hatun
İns.: İnsafsız
İnsn.: İnsanlık - Şiir
İVS: İsyanım Var Sevenlere
İY: İki Yarısız
Kad.: Kader
KB: Kızma Bilader
KBS: Kral da Ben Sultan da
KÇ: Kır Çiçeğim
KK: Kaşların Kara
KKK: Kız Kara Kız
KöB: Körfezde Buluşalım
KS: Katil Şarkılar - Şiir
KSG: Keşke Seni Görmeseydim
KSV: Kız Seni Vermeseler
KT: Kaldırım Taşları
Küç.: Küçüğüm
Lem.: Lemide
ND: Naylon Dünya
NDAZ: Nasıl da Akıyor Zaman
SaG: Sadede Gelelim
Sar: Seni Aradım - Şiir
SarG: Sarı Gelin
SB: Sarhoş Baki
SBA: Sazım Beni Anlatsana - Şiir
SBL: Sen Bana Lazımsın
SBSS: Sev Beni Sevdim Seni
SD: Sana Değer
SDO: Sevmesen de Olur - Şiir
SeA: Sen Aldırma
SeAr: Seni Aradım
SeG: Sevin Gönül
SEV: Sevenlerin Aşkına
Sev.: Sevdalı
SevY: Sevdim Ya
SGÖ: Susuz Gölün Ördekleri - Şiir
SıB: Sıra Bende
Sır.: Sırılsıklam
Sme.: Sevme
SMN: Seviyorum mu Ne?
SNA: Sen Ne Anlarsın
SNS: Seni Nasıl Severim
SO: Sevmesen de Olur
SS: Seni Sevmek - Şiir
SVAK: Seni Veren Allah'a Kurban Olurum
SY: Sensiz Yaşıyamam
ŞaD: Şapkam Düştü
ŞD: Şapkam Düştü
Şii.: Şiir
ŞKE: Şu Kızların Elinden
T: Tutku - Şarkı
TaB: Takıl Bana
Tan.: Tanıştırıyorum - Şiir
TaT: Taze Taze
TıT: Tıpış Tıpış
TN: Tut Nefesini
Toy.: Toycular
TSK: Tak Sepeti Koluna
TT: Taksit Taksit
TuB: Tutmayın Beni
Tut.: Tutku - Şiir
U: Unutulanlar
UB: Usta Be! - Şiir
Ulu.: Uludağ'da - Şiir
Unt.: Unutmayacağım
Unu.: Unutulurmuş
US: Unutamadım Seni
Ust.: Usta
ÜB: Üzdüler Beni
ÜK: Üç Kuruş
Vaz.: Vazgeçemedim
VD: Vur Dibine
VDu: Vurdum Duymaz - Şiir
VGD: Var Gün Dostları
VM: Var Mısın?

BY: Büyük Yalnızlık
BYal: Bir Söz (Yalnızlık) - Şiir
Can.: Canısı
CF: Can Feda
Cİ: Canımın İçi
CM: Canımsın mısın? - Şiir
Cüm.: Cümbüş
ÇB: Çilem Bitmiyor
ÇıB: Çıkrık Benim
ÇiB: Çileli Başım (2015)
ÇilB: Çileli Başım (2017)
Çoc.: Çocukluğum - Şiir
Değ.: Değil - Şiir
DG: Dut Gibi
DGYD: De Get Yalan Dünya
DHKB: Defter Hanım Kalem Bey
DK: Deli Kız
NDG: Narmandan Gel
Nef.: Nefis - Şiir
Ner.: Nereliyim? - Şiir
NG: Narman Güzeli
NK: Nereye Kadar
NN: Nenni Nenni
NS: Nasıl Sevmiştim
NY: Nazlım Yar
OG: Olduğun Gibi - Şiir
Ola.: Olamadım
ÖDV: Ölüm de Var - Şiir
Öm.: Ömrüm
PA: Palandöken' Aşk
Pal.: Palandöken
PKO: Para Kaç Olur? - Şiir
Pot.: Potpori
Rar.: Rararilli
Sab.: Sabır
VuD: Vur Dibine
VÜ: Varmayın Üstüme
VV: Vıdı Vıdı
YA: Yalnız Ağaç
YaB: Yazık Bana
Yal.: Yalnızım
Yan.: Yandım
YBe: Yer Beni (U.H.)
Yİ: Yaşıyor İnsan (Salla)
YKD: Yalnız Kalmayasın Diye - Şiir
YO: Yalnız Olmuyor
Yol.: Yollar
YÖ: Yüreğinden Öpüyorum
YS: Yazılıyorum Sana
YY: Yağmur Yağar

2.3. Veri Analizi Süreci

Verilerin analizi çok aşamalı olarak gerçekleştirilmiştir:

2.3.1. Erzurum Ağzı Kullanımlarının Analizi

İbrahim Erkal'ın şarkılarında yer alan Erzurum ağzı kullanımları sistematik olarak incelenmiş ve standart Türkçe karşılıkları ile karşılaştırılmıştır. Bu analizde her bir ağız özelliğinin geçiş sıklığı (frekansı) belirlenmiş, hangi şarkılarda kullanıldığı tespit edilmiş ve bağlamsal örneklerle desteklenmiştir. Ağız kullanımlarının tespitinde Alyılmaz ve Alyılmaz'ın (2018) ağız bilimi metodolojisi çerçevesinde fonetik değişimler (k>g, p>b, ç>ş gibi ses değişimleri), morfolojik farklılıklar (çekim ekleri, kişi ekleri) ve leksik özellikler (kelime varyasyonları) olmak üzere üç temel kategori dikkate alınmıştır. Bu veri setindeki toplam 754 farklı ağız kullanımı, geçiş sıklıkları ve kullanım bağlamları açısından değerlendirilmiştir.

2.3.2. Kültürel Ögelerin Belirlenmesi

Eserlerde yer alan kültürel unsurlar Tomalin ve Stempleski'nin (1993) kültür sınıflamasına göre ürün (örf, kıyafet, müzik), düşünce (ahlak, inanç, gelenek) ve davranış (görgü, ritüel, yaşam biçimi) kategorilerinde analiz edilmiştir. Bu sınıflandırma, kültürel ögelerin sistematik analizinde yaygın olarak kullanılmaktadır.

2.3.3. Değerlerin Belirlenmesi

İbrahim Erkal'ın eserlerinde aktarılan değerler, Schwartz'ın Temel Değerler Kuramına göre sınıflandırılmıştır. Bu kurama göre, evrensel değerler 10 temel başlık altında toplanmakta ve bireylerin kültürel yönelimlerini yansıtmaktadır (Schwartz, 1992, 2006, 2012). Araştırmada sanatçının eserlerinde öne çıkan değerler (gelenek, yardımseverlik, güvenlik, özyönelim, bağlılık vb.) belirlenmiş ve değerler eğitimi açısından yorumlanmıştır.

2.3.4. İçerik Analizi Süreci

Yıldırım ve Şimşek'in (2018) belirttiği gibi "içerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır." Analiz süreci şu aşamalarda gerçekleştirilmiştir:

• Ön okuma ve kodlama: Tüm metinler okunarak ilk kodlar oluşturuldu.

• Tematik sınıflandırma: Kodlar temalar altında gruplandırıldı.

• Frekans analizi: Her temanın geçiş sıklığı belirlendi.

• Bağlamsal yorumlama: Bulgular teorik çerçevede değerlendirildi.

2.4. Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın geçerliğini artırmak amacıyla kaynak çeşitliliği sağlanmış müzikal ve yazılı içerik kullanılmıştır. Elde edilen bulgular literatürle desteklenerek sunulmuştur. Ayrıca örnek parça alıntıları ile yorumlara açıklık kazandırılmıştır. Bu sayede araştırmanın güvenirliği artırılmıştır (Lincoln & Guba, 1985). Araştırmada gerçekleştirilen geçerlik ve güvenirlik işlemleri şunlardır:

Araştırmanın güvenirliğini artırmak amacıyla uzman görüşü alınmıştır. Miles ve Huberman'ın (1994) belirttiği gibi, nitel araştırmalarda uzman değerlendirmesi "bulguların doğruluğunu ve yorumların geçerliğini artıran kritik bir süreçtir." Yıldırım ve Şimşek (2018), araştırma konusu hakkında genel bilgiye sahip ve nitel araştırma yöntemleri konusunda uzmanlaşmış kişilerden, çeşitli boyutlarıyla araştırmayı incelenmesinin istenmesi, araştırmanın niteliğinin artırılması konusunda alınacak önlemlerden birisi olduğunu belirtmişlerdir. Daymon ve Holloway (2003) ise, araştırmacının elde ettiği verileri ve ulaştığı yorumları, bu alanda araştırma yapmış uzman kişilerle paylaşarak çalışmasının değerini artırabileceğini belirtmişlerdir. Bu çerçevede araştırmada, 3 Türk dili uzmanı: Erzurum ağzı ve lehçe bilimi konularında, halk bilimi uzmanı: Kültürel öge analizi konularında, 2 değerler eğitimi uzmanı: Schwartz kuramının uygulanması konularında, 1 müzikoloji uzmanı: Halk müziği analizi konularında olmak üzere toplam 8 uzman görüşü alınmıştır. Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen %80 uyum kriterine göre, kodlayıcılar arası güvenirlik oranı %87 olarak hesaplanmış ve kabul edilebilir düzeyde bulunmuştur. Uzmanlar, kodlama şemalarının tutarlılığı, kategori sisteminin geçerliği ve bulguların yorumlanmasında rehberlik sağlamışlardır.

3. Bulgular

3.1. İbrahim Erkal'ın Eserlerindeki Kültürel Ögeler

3.1.1. İbrahim Erkal'ın Eserlerinde Erzurum Ağzı ile İlgili Unsurlar

İbrahim Erkal'ın eserlerinde yöresel ağız kullanımı ile ilgili olarak toplam 754 öge tespit edilmiştir. İbrahim Erkal'ın yetiştiği kültürün yöresel söyleyişlerine sıklıkla yer verildiği görülmektedir. Duyguların ve düşüncelerin ifade edilmesinde doğallığı yansıtan bu durum fazlaca görülmektedir. En fazla ifade edilen kelime "gız" kelimesi kullanımı 64'tür. Onu 35 kere "gara" kelimesi; 31 kere "+mu(san)" soru edatı takip etmektedir.[2]

3.1.2. Ürün Kategorisine Yönelik Kültürel Ögeler

Ürün kategorisine yönelik ait Folklor, Edebiyat, Sanat ve Müzik, İnsan Eliyle Yapılmış Dokular alt kategorilerine dair geçiş sıklığı Tablo 1'de verilmiştir. Daha sonra tespit edilen örneklerin yer aldığı cümleler tablo sırasıyla verilmiştir.

[2] İbrahim Erkal'ın eserlerindeki Erzurum ağzı ile ilgili unsurlar hakkında bk. Akbulut, 2025, s. 47-57.

Tablo 1: Ürün Kategorisine Dair Kültürel Ögelerin Geçiş Sıklıkları

Alt Kategori	(f)	%
Edebiyat	59	43,4
Folklor	43	31,6
İnsan Eliyle Yapılmış Dokular	17	12,5
Sanat ve Müzik	17	12,5
Toplam	**136**	**100**

İbrahim Erkal'ın şarkı sözleri ve şiirlerinde kültür ürünü kategorileri arasında edebiyat (%43,4) unsurlarının baskın konumda olduğu ve folklor kategorisi (%31,6) ise ikinci sırada yer alarak, şarkılarının ve şiirlerinin hem edebî gelenek hem de halk kültürü ile yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. İnsan eliyle yapılmış dokular (%12,5); sanat ve müzik (%12,5) kategorilerinin dengeli dağılımı, sanatçının eserlerinde hem müzikal referanslar hem de maddi kültür unsurlarına yer verdiğini ortaya koymaktadır.

Bu dağılım, İbrahim Erkal'ın müzikal söyleminde edebiyat geleneğinin öncelikli konumunu göstermekte, klasik ve halk edebiyatı motiflerinin modern müzik formlarında yaşatıldığını kanıtlamaktadır. Folklor kategorisinin yüksek oranı ise geleneksel halk kültürü unsurlarının popüler müzik aracılığıyla korunması ve aktarılmasındaki önemli rolü yansıtmaktadır.

- ***Edebiyat Ögesine Ait Bazı Örnekler***

"Adın Leyla mıydı senin?" (Unu.; Erkal, 2002).
"Başımın etini yedin" (VV; Erkal, 1998).
"Bulunmaz Hint kumaşı gibi davranıyorsun" (TT; Erkal, 2008).
"Bülbül güllere de sen bana lazımsın" (SBL; Erkal, 2008).
"Kitabım da bir kalem silahım bir" (Br.; Erkal, 2004).
"Leylaya suya giden Mecnunlar susuz gelir" (SevY; Erkal, 2004).
"Leyla ile Mecnunun, Ferhat ile Şirinin" (SEV; Erkal, 1986).
"Şarkılar yazdım sana" (NS; Erkal, 2000).

- ***Folklor Ögesine Ait Bazı Örnekler***

"Bir çay getur kıtlama" (BHE; Erkal, 2015).
"Bugün hava bar oynar amman amman" (BHE; Erkal, 2015).
"Bugün hava cağ döner" (BHE; Erkal, 2015).
"Herkes gelmiş oyuna dizilmişler toyuna" (KK; Erkal, 1986).

- ***İnsan Eliyle Yapılmış Dokular Ögesine Ait Bazı Örnekler***

"Aslında teknede kalıyorum" (EK; Erkal, 2000).
"Ben giderim hamama" (Toy.; Erkal, 1984).
"Evleri yığın yığın" (EG; Erkal, 1996).

"Kale kaleye bahar kaleden toplar atar" (HD; Erkal, 2000).

"Yerlerine beton urlar dikmişler" (Gİ; Erkal, 1996).

- ***Sanat ve Müzik Ögesine Ait Bazı Örnekler***

"Akortsuz çalınmaz bu saz" (KBS; Erkal, 2008).

"Bir nihavent şarkı çal kederli olsun" (ŞD; Erkal, 2015).

"Halkın müziği neyine senin" (SGÖ; Erkal, 1994).

"Hicaz olsun hüzzam olsun rast olsun" (AdG; Erkal, 1996).

"Türkülerimi unuttum" (Ana.; Erkal, 1993).

"Uşşağa, hüzzama, rasta, hicaza" (KS; Erkal, 1995).

3.1.3. Düşünce Kategorisine Yönelik Kültürel Ögeler

Düşünce kategorisine yönelik "Değer, İnanç ve Etik Norm" alt kategorilerine ait frekans tablosu Tablo 2'de verilmiştir. Daha sonra tespit edilen kültürel ögelerin yer aldığı cümleler tablo sırasınca verilmiştir.

Tablo 2: Düşünce Kategorisine Dair Kültürel Ögelerin Geçiş Sıklıkları

Alt Kategori	(f)	%
Değer	145	46,2
İnanç	99	31,5
Etik norm	70	22,3
Toplam	**314**	**100**

İbrahim Erkal'ın şarkı sözleri ve şiirlerinde düşünce kategorileri arasında değer (%46,2) unsurlarının baskın konumda olduğu ve bunu sırasıyla; inanç (%31,5) ve etik norm (%22,3) takip ettiği belirlenmiştir.

Değer kategorisinin üstünlüğü, Güvenç'in (1993) Türk kültür sistematiğinde belirttiği değer merkezli toplum yapısıyla uyumludur. Bu yüksek oran, İbrahim Erkal'ın eserlerinde sevgi, sadakat, vefa, fedakârlık gibi temel insani değerlerin merkezi konumda işlendiğini göstermektedir.

İnanç kategorisinin %31,5 oranı, Türk kültüründe dinî ve mistik unsurların güçlü etkisini yansıtmaktadır. "Allah", "kader", "dua", "cennet" gibi kavramların sıklıkla kullanılması, geleneksel İslami değerlerin modern müzik formlarında yaşatıldığını ortaya koymaktadır.

Etik norm kategorisinin %22,3 oranı, toplumsal ahlak kuralları ve davranış normlarının müzikal söylemde yer bulduğunu göstermektedir. Bu kategori, "vefa", "dürüstlük", "doğruluk" gibi ahlaki kavramları içermekte ve Türk toplumunun değer sisteminin önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

- ***Değer Ögesine Ait Bazı Örnekler***

"Anacığım" (Ana.; Erkal, 1993).
"Anladım ki can dostum" (Sev.; Erkal, 1995).
"Aşığı naz yıldırır bunu kavramıyorsun" (TT; Erkal, 2008).
"Az veren candan çok veren maldan" (Yİ; Erkal, 2001).
"Ben dostu dost bilirim önünde eğilirim" (VGD; Erkal, 2008).
"Ben seni canımdan aziz candan ala görüyorum" (YÖ; Erkal, 2006).
"Bohçanı al yanıma gel senli hayat yahşi güzel" (HG; Erkal, 2008).
"Dadaşların el ele" (EG; Erkal, 1996).
"Dünya bayram eder ben seni özlerim" (YA; Erkal, 2006).
"Ömrünü verdiğin yar buna değer olmalı" (VÜ; Erkal, 1994).
"Sen gönüller sultanısın sen hep böyle sevdalısın" (Gİ; Erkal, 1996).
"Tadım da sen tuzum da sen bitanem" (AT; Erkal, 2006).
"Unutma! Unutulanlar, unutanları asla unutmazlar" (Unt.; Erkal, 1996).
"Vatan millet Sakarya" (GK; Erkal, 1998).

- ***İnanç Ögesine Ait Bazı Örnekler***

"Allah'ım sen günahlarımı affet" (BGS; Erkal, 1994).
"Aşkı veren Allah sabrı da veriyormuş" (Unu.; Erkal, 2002).
"Bak Kur-an'a bak İncil'e dört kitap getirmiş dile" (BT; Erkal, 2006).
"Cennetin bir köşesi" (KöB; Erkal, 2015).
"Kaderimin acısı bu" (ÇB; Erkal, 1986).
"Mahşerde ömrüme kefil şarkılar" (KS; Erkal, 1995).
"Ruhum cennetten kovulsun" (SD; Erkal, 2008).
"Sabır ver Allah'ım, sabır" (Sab.; Erkal, 2000).
"Sırat köprüsü geçilmez sensiz, mahşerde ismini ismime yazdığım" (Öm.; Erkal, 2017).

- ***Etik Norm Ögesine Ait Bazı Örnekler***

"Ah şu bekârlık bekârlık, bunun neresi sultanlık" (AŞB; Erkal, 1995).
"Aldatılanlar da aldatır" (U; Erkal, 2015).
"Ayrılır mı et tırnaktan?" (SeA; Erkal, 1998).
"Nay naylon naylon sevdalar naylon" (ND; Erkal, 2006).
"Sabrın da bir sonu vardır" (ED; Erkal, 1994).
"Üç kuruşluk adamlar girdiler hayatıma" (ÜK; Erkal, 2008).

3.1.4. Davranış Kategorisine Yönelik Kültürel Ögeler

Davranış kategorisine yönelik frekans tablosu Tablo 3'te verilmiştir. Daha sonra tespit edilen kültürel ögelerin yer aldığı cümleler tablo sırasınca verilmiştir.

Tablo 3: Davranış Kategorisine Dair Kültürel Ögelerin Geçiş Sıklıkları

Davranış Kategorisi	**(f)**	**%**
Alışkanlıklar	102	53,4
Âdet	26	13,6
Gelenek ve Görenek	19	9,9
Töre	17	8,9
Giyim Kuşam	14	7,3
Yiyecekler	13	6,9
Toplam	**191**	**100**

İbrahim Erkal'ın şarkı sözleri ve şiirlerinde davranış kategorileri arasında alışkanlıklar (%53,4) unsurlarının baskın konumda olduğu görülmektedir. Bu durum, sanatçının şarkılarında Erzurum halkının gündelik yaşam pratiklerini, bireysel davranış kalıplarını ve sosyal etkileşim biçimlerini yoğun bir şekilde işlediğini göstermektedir.

Âdet kategorisinin %13,6 oranıyla ikinci sırada yer alması, İbrahim Erkal'ın şarkılarında özellikle toplumsal törenlere ve merasimlere yapılan göndermeler bulunduğunu göstermektedir.

Gelenek ve görenek kategorisinin %9,9 oranı, geleneksel değerlere olan bağlılığı ve bu değerleri yaşatma konusundaki bilinçli tavrı ortaya koymaktadır. Töre (%8,9), giyim kuşam (%7,3) ve yiyecekler (%6,9) kategorilerindeki oranlar ise şarkı sözlerinde toplumsal kurallar, materyal kültür ve beslenme alışkanlıklarına da yer verildiğini göstermektedir.

- ***Alışkanlıklar Ögesine Ait Bazı Örnekler***

"Adını dilimde hep anacağım" (Unt.; Erkal, 1996).

"Alışkanlığım oldun" (CM; Erkal, 1999).

"Ben bir avuç kişmişem, cepden cebe düşmüşem" (Rar.; Erkal, 2017).

"Ben sensiz bir tas su içer miyim?" (GL; Erkal, 2004).

"Bir seni görünce gözlerim dolar" (KÇ; Erkal, 1998).

"Çare gelmez, ağlamaktan" (SeA; Erkal, 1998).

"Erzurum çarşı pazar, içinde bir kız gezer" (SarG; Erkal, 2000).

- ***Âdet Ögesine Ait Bazı Örnekler***

"Anami yollaram size yar size gız size" (HİBS; Erkal, 1984).

"Kahve iç benden benden şekerli olsun" (ŞD; Erkal, 2015).

"Üstüne başına tak takıştır" (SGÖ; Erkal, 1994).

"Üstüne demli çaya" (Pal.; Erkal, 2006).

- ***Gelenek ve Görenek Ögesine Ait Bazı Örnekler***

"Öpülesi eller sende, dinlenesi diller sende" (AnBen; Erkal, 2017).

"Oynamiya doymiyah, yar gel oyniyah oyniyah" (KK; Erkal, 1986).

"Tokalaşır hâl hatır sorardık" (Şii.; Erkal, 1995).

- ***Töre Ögesine Ait Bazı Örnekler***

"Düşeni dünyada kimse kaldırmaz" (İVS; Erkal, 1986).

"Haddimizi kadrimizi bilelim gelin gelin gelin birleşelim" (Güz.; Erkal, 2001).

- ***Giyim Kuşam Ögesine Ait Bazı Örnekler***

"Allı gelin su yolunda, gümüş helkeler golunda, altın kemer var belinde." (EGT; Erkal, 1984).

"Giydiğim aldır" (AO; Erkal, 2002).

"Kısa donla gezerken" (Küç.; Erkal, 1996).

"Ne zaman açık saçık giyinsen kıskanıyorum" (SMN; Erkal, 2000).

"Şapkam düştü pencereden" (ŞD; Erkal, 2015).

"Yâre fistan yakışır ah bir giyse üstüne" (Toy.; Güzelses, 1984).

- ***Yiyecekler Ögesine Ait Bazı Örnekler***

"Ben seni ekmek gibi" (YÖ; Erkal, 2006).

"Bir çay getur kıtlama" (BHE; Erkal, 2015).

"Bugün hava cağ döner" (BHE; Erkal, 2015).

"Bulguru gaynatırlar" (Rar.; Erkal, 2017).

"Çayı kim hazırlayacak" (AŞB; Erkal, 1995).

"Doldur meyhaneci de raki" (SB; Erkal, 1984).

"Ekmek sucuk elinde" (Pal.; Erkal, 2006).

"Hani demli bir çay içiminde" (PA; Erkal, 1998).

"Kahve iç benden benden şekerli olsun" (ŞaD; Erkal, 2017).

"Üzümde elmada narda aradım" (SeAr; Erkal, 2008).

3.2. İbrahim Erkal'ın Eserlerindeki Değerlere Ait Tespitler

İbrahim Erkal'ın eserlerinin değerler açısından incelenmesi sonucunda elde edilen değerlerin sınıflandırmasına ait veriler Tablo 4'te sunulmuştur:

Tablo 4: Değerler Kategorisine Dair Toplam Geçiş Sıklıkları

Değerler Kategorisi	(f)	%
Geleneksellik	148	15,8
Yardımseverlik	129	13,9
Hazcılık	119	12,8
Evrenselcilik	117	12,6

Değerler Kategorisi	(f)	%
Güvenlik	117	12,6
Özyönelim	96	10,3
Uyarılım	92	9,9
Uyma	53	5,7
Güç	40	4,3
Başarı	20	2,1
Toplam	**931**	**100,0**

Tablo 4 incelendiğinde İbrahim Erkal'ın şarkı sözleri ve şiirlerinde değerlerin toplam 931 örnekle temsil edildiği ve en yüksek değeri ise 148 geçiş sıklığıyla "geleneksellik" kategorisinin aldığı belirlenmiştir. En düşük değer ise 20 geçiş sıklığı ile başarı değerine ait ögeler olarak tespit edilmiştir. Belirlenen değerlerle ilgili bazı örnekleri aşağıdaki gibi dikkate sunmak mümkündür:

- ***Güç Değerine Ait Bazı Örnekler***

"Ben dostu dost bilirim önünde eğilirim" (VGD; Erkal, 2008).

"El mi yaman bey mi yaman, göreceğiz sıra bende" (SıB; Erkal, 1995).

"İşte yürek iste bilek" (AsG; Erkal, 1998).

"Sen benim koynumda beslediğim, yılan bile olamazdın kahretsin" (Akl.; Erkal, 1995).

"Sultan olsam şah olsam asra padişah olsam" (GL; Erkal, 2004).

- ***Başarı Değerine Ait Bazı Örnekler***

"Ben ne yokuşlar çıktım, ben ne duvarlar yıktım" (NS; Erkal, 2000).

"Hani ben çok şey olacaktım hani ben her şey olacaktım" (NK; Erkal, 2002).

"Şarkılar yazdım sana, milyonlar adını duydu" (NS; Erkal, 2000).

- ***Bağımsız Düşünce ve Eylem Seçimi Değerine Ait Bazı Örnekler***

"Ben anlamam anlamam onu bunu dinlemem" (Bİ; Erkal, 1996).

"Beni bana bırakın bir ne olur" (VÜ; Erkal, 1994).

"Seni sensiz yaşamaya geliyorum sıra bende" (SıB; Erkal, 1995).

- ***Keşfetme Değerine Ait Bazı Örnekler***

"Adım adım diyar diyar dolaştım" (SeAr; Erkal, 2008).

"Ben onu görünce dünyamı değiştirdim" (Anl.; Erkal, 1994).

"Bulutların arasında yer ararken kendime" (Akl.; Erkal, 1995).

- ***Heyecan Değerine Ait Bazı Örnekler***

"Hani ayakların yerden kesilir" (UB; Erkal, 2000).
"Her seni gördüğümde gönülden coşuyorum" (TT; Erkal, 2008).
"İçimde tufanlar, içimde depremler içimde fırtınalar kopacak" (BGA; Erkal, 2001).
"İçini kamçılar bir garip dürtü" (Ulu.; Erkal, 1998).
"Yana yana gel, heyecana gel" (AtG; Erkal, 1995).

- ***Cesur Olmak Değerine Ait Bazı Örnekler***

"Dağı daşı delerem delerem delerem yar seni ben alaram alaram alaram" (HİBS; Erkal, 1984).
"Gaçar mı er meydanından goçum?" (EM; Erkal, 1996).
"Yiğitlik yapan er kişi" (EM; Erkal, 1996).

- ***Yenilik Değerine Ait Bazı Örnekler***

"Akortlayın kemanı, destur deyin şöyle" (Cüm.; Erkal, 2006).
"Gel birleşelim gel güzelleşelim" (Güz.; Erkal, 2001).
"Taze taze yeni çıktı bu sevdalar" (TaT; Erkal, 2004).

- ***Değişim Değerine Ait Bazı Örnekler***

"Ahlımı baştan aldi" (KT; Erkal, 2002).
"Ben onu görünce dünyamı değiştirdim" (Anl.; Erkal, 1993).
"Geç onu değiştir boş ver olmadı baştan bir daha" (GOD; Erkal, 1995).
"Nasıl da değiştin" (GGB; Erkal, 2004).
"Sen böyle değildin" (Aşk.; Erkal, 1998).

- ***Zevk, Duyumsal Memnuniyet ve Cinsellik Değerine Ait Bazı Örnekler***

"Ben de isterem bal gibi yanahlardan, ben de isterem kiraz dudahlardan" (Bİ; Erkal, 1996).
"Bir haber ver gönlüme, yürek yangınım dinsin" (Cİ; Erkal, 1994).
"Elini tenini kısık sesini, seni her şeyinle arayacağım" (Unt.; Erkal, 1996).
"Hadi gel hadi gel, ateşime gel, güneşime gel" (AtG; Erkal, 1995).
"Kapıldım bir kere seyrine sevdanın, nefes bile almadım" (İns.; Erkal, 1995).
"Nemli dudaklarından bir buse alsam sahilde" (HG; Erkal, 2008).
"Saçını tutmasam, okşamasam da" (SO; Erkal, 1995).
"Sarıl bana kar altında" (PA; Erkal, 1998).
"Sevin sevin gönül yar geliyor" (SeG; Erkal, 2000).
"Üstündeki yeleğin düğmesi ben olaydım" (Gül.; Erkal, 1984).

- ***İtaat ve İtaatsizlik Değerine Ait Bazı Örnekler***

"Ben bir deli fişek gülüm, sen gelince uslanırım" (YY; Erkal, 2002).
"Ben senin yolunda kölen olurum" (AşY; Erkal, 2001).
"Secde etmişim yoluna" (Sab.; Erkal, 2000).

- ***Başkalarına Zarar Verecek Eylemleri Sınırlandırmak Değerine Ait Bazı Örnekler***

"İncitip kırmadan birbirimizi" (VÜ; Erkal, 1994).
"Ne olur dokunmayın" (VÜ; Erkal, 1994).

- ***Alçakgönüllülük Değerine Ait Bazı Örnekler***

"Oğul koy desinler bu da bunun kuludur kuludur kuludur eyy" (NN; Erkal, 2008).

"Tövbee ilee geldim bak huzuurunaa" (KKK; Erkal, 1984).

- ***Geleneklere Uyma Değerine Ait Bazı Örnekler***

"Bulguru gaynatırlar, serine yaylatırlar" (Rar.; Erkal, 2017).

"Hacı Bektaş'ı mı desem erenleri mi" (Güz.; Erkal, 2001).

"Kahve iç benden benden şekerli olsun" (ŞaD; Erkal, 2017).

"Toy olur dügün olur, bir gız bir begin olur" (KK; Erkal, 1986).

- ***Kanaatkârlık Değerine Ait Bazı Örnekler***

"Az konuşur çok susarım" (Değ.; Erkal, 1999).

"Fazlası neme lazım" (KBS; Erkal, 2008).

"Her şeyin kararı hoş fazlası bize zarar" (TSK; Erkal, 2008).

- ***Olgun Sevgi Değerine Ait Bazı Örnekler***

"Adam gibi doğru düzgün yüreğinden öpüyorum" (YÖ; Erkal, 2006).

"Bir heves değil, bir arzu değil, sevgiden de öte, sana duyduğum" (YO; Erkal, 1995).

- ***Sadık Olma Değerine Ait Bazı Örnekler***

"Bir aşkım var o da sana" (CF; Erkal, 2004).

"İsmin dudağımdan bir an düşmedi" (AT; Erkal, 2006).

"Öylesine yazdım seni yüreğime silemezsin" (TN; Erkal, 2000).

"Vefalı bir yar olsa yoluna can vererem" (ŞKE; Erkal, 1984).

- ***Yardımseverlik ve Bağışlayıcılık Değerine Ait Bazı Örnekler***

"Affeder miyim seni" (TıT; Erkal, 2004).

"Bin kere tövbenden dönsen de gel gel diyen o deryadan Mevlâna'dan mı bahsetsem" (Güz.; Erkal, 2001).

"Farkımızı hoş görelim" (Güz.; Erkal, 2001).

"Sana beddua etmem asla" (AZ; Erkal, 2001).

"Yardımsever, sorumluluk sahibi, bağışlayıcı" (BE; Erkal, 2004).

- ***Gerçek Arkadaşlık Değerine Ait Bazı Örnekler***

"Ben dostu dost bilirim önünde eğilirim" (VGD; Erkal, 2008).

"Dostlara yazık senin gibi olmayacaklar" (GDK; Erkal, 1998).

"Her koşulda yoldaş gibi sırdaşım arkadaş gibi" (BiD; Erkal, 2004).

"Ölene dek yanındayım bir dadaş gibi" (BiD; Erkal, 2004).

- ***Dürüstlük (Güvenilirlik) Değerine Ait Bazı Örnekler***

"Adam gibi doğru düzgün yüreğinden öpüyorum" (YÖ; Erkal, 2006).

"Dürüst konuş benimle" (TT; Erkal, 2008).

"Gerçek bir şey varsa sevdiğimdin sen" (Glm.; Erkal, 2006).

"Yalanım yok seviyorum" (YY; Erkal, 2002).

- ***Sorumluluk Sahibi Olma Değerine Ait Bazı Örnekler***

"Düşün yaradan Allah'ı, at elindeki silahı" (BT; Erkal, 2006).

"Kendim ettim kendim yandım" (BAÜ; Erkal, 1991).

- ***Manevi Değerlere Yönelme Değerine Ait Bazı Örnekler***

"Benliğini at kenara, Mevla'yı kendinde ara" (BT; Erkal, 2006).

"Düşmedi dilimden Mevlâma duam" (BY; Erkal, 2000).

"Ey Allah'ım senden ben onu istiyorum" (SNS; Erkal, 2008).

"Gel Yunus'a Mevlana'ya, gel Muhammed Mustafa'ya" (BT; Erkal, 2006).

"Ya Raab Ya Raab Ya Raab, tövbee ilee geldim bak huzuurunaa" (KKK; Erkal, 1984).

- ***Bilgelik Değerine Ait Bazı Örnekler***

"Farz et dünya yalan yârim" (SeA; Erkal, 1998).

"Hayat güzel ömür az" (SaG; Erkal, 1993).

"Ölüm de var iki gözüm, ölüm de var" (ÖDV; Erkal, 1993).

"Şu yalancı dünyanın vur dibine" (VuD; Erkal, 2017).

- ***Hoşgörü Değerine Ait Bazı Örnekler***

"Bin kere tövbenden dönsen de gel gel diyen o deryadan Mevlâna'dan mı bahsetsem?" (Güz.; Erkal, 2001).

"İncitip kırmadan birbirimizi" (VÜ; Erkal, 1994).

"Lafımız yoktur yaşayana, vasıflarını taşıyana" (SGÖ; Erkal, 1994).

- ***Sosyal Adalet Değerine Ait Bazı Örnekler***

"Birisi yoksulluk içinde batar" (AlB; Erkal, 2000).

"Bu dünyanın derdi çok, paylaşmaya gelen yok" (SaG; Erkal, 1994).

"Herkese sevdanın çiçekli yolları, bana yalnızlığın dikenli kolları" (Bİ; Erkal, 1996).

- ***Açık Görüşlülük Değerine Ait Bazı Örnekler***

"Esmeri kumralı fark etmez" (AVŞ; Erkal, 1995).

"Ne sünni ne aleviyiz, Hak deryasının seliyiz" (BT; Erkal, 2006).

- ***Çevre Koruma Değerine Ait Bazı Örnekler***

"Aklına yemyeşil doğa düşünce" (Ulu.; Erkal, 1998).

"Erzurum'da bir guş var, kanadında gümüş var" (SarG; Erkal, 2000).

"Kaz dağına çıkmalı, manzaraya bakmalı" (KöB; Erkal, 2015).

"Kelebekler çırpınıyor şiddete söz geçmiyor" (TuB; Erkal, 2008).

"Palandöken bembeyaz" (EG; Erkal, 1996).

"Yaylalar serin sulu" (EG; Erkal, 1996).

- ***Güvenlik Değerine Ait Bazı Örnekler***

"Anasız babasız, yavrusuz yuvasız, komşusuz sılasız" (AnB; Erkal, 1986).

"Barış bir daha sürgün" (TuB; Erkal, 2008).

"Kanıma susamış katil şarkılar" (KS; Erkal, 1995).

"Korusun Mevlam seni" (Bal.; Erkal, 2001).

"Yeter ki kalbinde bir yerim olsun" (SDO; Erkal, 1994).

Duygulanım değerleri, bireylerin duygusal deneyimlerini ve yaşam motivasyonlarını şekillendiren temel unsurlar olarak tanımlanmaktadır. Bu değerler, bireysel ve toplumsal düzeyde davranış kalıplarını ve tercih mekanizmalarını yönlendiren kontrol sistemi işlevi görmektedir. İbrahim Erkal'ın eserlerinde tespit edilen duygulanım değerlerinin frekans dağılımı Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5: İbrahim Erkal'ın Eserlerinde Yer Alan Sözlerin Duygulanım Değerleri Kategorisine Dair Ögelerin Geçiş Sıklıkları

Alt Kategori	**(f)**	**%**
Özlem	127	15,0
Üzülme	121	14,3
Endişe	119	14,1
Sevgi	104	12,3
Şaşırma	73	8,6
Merak	71	8,4
Sevinme	66	7,8
Pişman olma	63	7,4
Korku	53	6,3
Estetik	47	5,6
Toplam	**844**	**100**

Tablo 5, sanatçının müzikal söyleminde duygusal deneyimler ve yaşam motivasyonlarına dair belirgin değer yönelimlerini ortaya koymaktadır.

Özlem kategorisinin en yüksek oranı (%15,0), İbrahim Erkal'ın eserlerinde hasret duyguları, ayrılık acısı ve kavuşma arzusu motiflerinin merkezi konumda bulunduğunu göstermektedir. Bu bulgu, sanatçının müzikal söyleminde nostaljik duygu durumlarının ve özlemin güçlü bir şekilde temsil edildiğini işaret etmektedir. Erzurum ağzının kendine özgü ifade zenginliği, bu derin hasret duygularını etkili bir şekilde yansıtan dilsel araç olarak işlev görmektedir.

Üzülme kategorisinin ikinci sıradaki konumu (%14,3), şarkı sözlerinde melankolik duygu durumları, keder ve acı deneyimlerinin önemli bir yer tuttuğunu ortaya koymaktadır. Endişe kategorisinin üçüncü sıradaki konumu (%14,1), sanatçının müzikal ifadesinde duygusal güvensizlik ve kaygı durumlarının modern yaşamın belirsizlikleri ile dengelendiğini göstermektedir.

Sevgi kategorisinin (%12,3) dördüncü sıradaki konumu, şarkı sözlerinde aşk ve bağlılık temalarının güçlü bir şekilde temsil edildiğini göstermektedir. Şaşırma (%8,6) ve merak (%8,4) kategorilerinin yakın oranları, şarkı sözlerinde bilişsel merak ve hayrete kapılma temalarının genel duygulanım söyleminde destekleyici rol oynadığını ortaya koymaktadır.

Sevinme (%7,8) ve pişman olma (%7,4) kategorilerinin yakın oranları, yaşam deneyimlerinin çift yönlü doğasını ve duygusal ambivalansı vurgulamaktadır. Korku (%6,3) ve estetik (%5,6) kategorilerinin görece düşük oranları, şarkı sözlerinde kaygı temaları ve güzellik algısının mevcut olmakla birlikte, genel duygulanım söyleminde sınırlı bir konumda yer aldığını göstermektedir.

- ***Özlem Değerine Ait Bazı Örnekler***

"Bir gün bile görmesem içime hasret dolar" (BuT; Erkal, 2008).

"Elini tenini kısık sesini, seni her şeyinle arayacağım" (Unt.; Erkal, 1996).

"Göresim geldi gene, hasretin deldi gene" (Pal.; Erkal, 2006).

"Hasretinden yanıp kül olayım mı?" (AşY; Erkal, 2001).

"Saçını tutmasam, okşamasam da, ah kollarıma alıp, koklamasam da" (SO; Erkal, 1995).

"Sıkılmam ayrılıktan özlemekten sevdiğim" (DG; Erkal, 2004).

"Yıllardır ümitle beklenen o an" (BY; Erkal, 2000).

- ***Üzülme Değerine Ait Bazı Örnekler***

"Ağla gözyaşını, sil melul melul" (Pot.; Erkal, 1993).

"Aşkından kahroldum gelmedin" (Aşk.; Erkal, 1998).

"Benim kollarım neden boş kaldılar" (Bİ; Erkal, 1996).

"Dost beni unuttu mu hem üzülür hem silerim" (VGD; Erkal, 2008).

"Kendini boşuna üzme bilader" (KB; Erkal, 2004).

"Sensizlik ölüm çekilmez zulüm" (AA; Erkal, 2002).

- ***Endişe Değerine Ait Bazı Örnekler***

"Ben bu hasretlerde yaşayamam" (Yan.; Erkal, 2004).

"Benim buna ömrüm yeter mi bilmem?" (BY; Erkal, 2000).

"Yokluğundan huzursuzum" (Kuz.; Erkal, 1998).

- ***Şaşırma Değerine Ait Bazı Örnekler***

"Akıl kalmadı bak sonunda" (GK; Erkal, 1998).

"Aman Allah'ım o an" (BAÜ; Erkal, 1991).

"Nasıl da akıyor bak bu zaman" (NDAZ; Erkal, 2008).

"Ne kadar da yalnızmışım" (AGö; Erkal, 2002).

"Rüya mısın bilmem ki bir anda yitiyorsun" (BuT; Erkal, 2008).

"Vallahi hayret!" (Gön.; Erkal, 2001).

"Vay anasını sattığımın dünyası vay" (BAÜ; Erkal, 1991).

- ***Merak Değerine Ait Bazı Örnekler***

"Acaba o zaman aldığım heyecanı, hazzı alabilir miyim?" (Çoc.; Erkal, 2001).

"Acep ben nereliyim?" (Ner.; Erkal, 2001).

"Çok mu biliyorum, yoksa öyle mi sanıyorum?" (EK; Erkal, 2000).

"Farkında mısın bilmem burnumda tütüyorsun" (BuT; Erkal, 2008).

"Hele dadaş hoş musan?" (HD; Erkal, 2000).

"Ne zaman gidecek üstümden keder?" (Kad.; Erkal, 1986).

- ***Sevinme Değerine Ait Bazı Örnekler***

"Aşk ile candan coşuyor insan" (Yİ; Erkal, 2001).

"Cıvıl cıvıl bir bahar geliyor" (SeG; Erkal, 2000).

"Mutluluk yine dönüp sana gelmek sevdiğim" (DG; Erkal, 2004).

"Seni sevmek, sevmelerin en güzeli" (SS; Erkal, 1994).

"Yanıyor yüreğim yanıyor yine yine sevdalanıyor" (SeG; Erkal, 2000).

- ***Pişman Olma Değerine Ait Bazı Örnekler***

"Bir mutluluk rüyasında, sana çok kötü yenildim" (NS; Erkal, 2000).

"Boşuna mı gitti bunca emekler" (Ola.; Erkal, 2008).

"Nasıl anlatayım pişmanlığımı" (Ust.; Erkal, 2002).

"Pişman ettin seni düşünüp, hep senin için kahrolduğuma" (AZ; Erkal, 2001).

"Tarifi yok pişmanlığımın, anlamı da yok" (BAÜ; Erkal, 1991).

"Zamanı çoktan geçmiş olur, ödersin nafaka" (GGB; Erkal, 2004).

- ***Korku Değerine Ait Bazı Örnekler***

"Bakma benim gibi onun yüzüne" (Ust.; Erkal, 2002).

"Ne merhamet ne korku kalmış" (ÜK; Erkal, 2008).

"Ölür müyüm yaşar mıyım kaç hekim bilir" (ÇiB; Erkal, 2015).

- ***Estetik Değerine Ait Bazı Örnekler***

"Asalet var gözlerinde" (BO; Erkal, 2006)

"Bakışı başka gülüşü başka düşürdü aşka anlatamam" (Anl.; Erkal, 1993)

"Gül gibi çiçek gibi hep gözüme gülensin" (SY; Erkal, 1986)

"Ne menekşe gözler hülyaya dalmış" (İnsn.; Erkal, 1996)

"Saçları simsiyah gözleri bir ilah" (Anl.; Erkal, 1993)

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırmada İbrahim Erkal'ın eserlerinde tespit edilen 754 Erzurum ağzı örneği, yerel dil varyasyonlarının popüler müzik aracılığıyla korunması ve aktarılmasında kritik bir rol oynadığını göstermektedir. Çoban'ın (2022) horon incelemesinde, yöresel ağız özelliklerinin standart Türkçe ile kullanımının dil öğretiminde hem zorluk hem de zenginlik oluşturduğu tespit edilmiştir. Bu durum, İbrahim Erkal'ın eserlerinde Erzurum ağzı kullanımlarının benzer şekilde kültürel aktarım ve dil öğretimi açısından önemini desteklemektedir. Alyılmaz ve Alyılmaz'ın (2018) vurguladığı gibi, ağız bilimi çalışmalarının Türkçe öğretimi açısından önemi, yerel dil varyasyonlarının korunması ve aktarılmasında kritik rol oynamaktadır. "Dil sadece bir iletişim aracı olarak değil, aynı zamanda sosyal kimliğin önemli bir işaretleyicisi olarak da işlev görür. Konuşma şeklimiz başkalarına sosyal sınıfımızı, eğitim geçmişimizi, yaşımızı, cinsiyetimizi ve bölgesel kökenimizi işaret eder" (Trudgill, 2000, s. 42).

Edebiyat kategorisinin baskınlığı (%43,4), "*Ben Mecnunum, sana mecburum" ve "Leyla ile Mecnunun, Ferhat ile Şirinin"* örnekleri, Andrews'in (1985) Osmanlı lirik şiirinde "aşk", "hasret", "vuslat" temalarının güncelde yaşatılmasına örnek gösterilerek İbrahim Erkal'ın klasik gelenek bağını ortaya koymaktadır.

Folklor unsurlarının ikinci sıradaki konumu (%31,6), Boratav'ın (1973) "gül-bülbül", "yar-ağyar", "gurbet-hasret" temel motif sınıflandırması, İbrahim Erkal'ın eserlerinde yaygın kullanımla karşılanmaktadır. Çoban'ın (2022) özellikle horon türündeki eserlerin zengin söz varlığı, yer adları ve kültürel ögeler açısından yabancı dil öğretiminde değerli materyaller olduğu vurgusu, İbrahim Erkal'ın eserlerindeki folklor unsurlarının eğitimsel potansiyelini desteklemektedir.

Çobanoğlu'nun (2012) halk bilimi-eğitim ilişkisi çalışması, *"toy olur düğün olur"* ve *"herkes gelmiş oyuna dizilmişler toyuna"* örneklerinin toplumsal dayanışma değerlerini kazandırma potansiyelini ortaya koymaktadır. Çangal'ın (2012) türkülerin kültür taşıyıcısı rolü tespiti ve Süğümlü ve Tekşan'ın (2018) türkülerin Türkçe eğitiminde kullanılabilirliği bulguları, bu eğitimsel potansiyeli güçlendirmektedir. Zipes'in (2012) masalların kültürel evrim analizi, bu eserlerin farklı topluluklar arasında anlam yaratma ve sosyal bağları güçlendirme rolünü ortaya koymaktadır.

Sanat ve müzik (%12,5) kategorisindeki müzikal terminolojinin yoğun kullanımı, Başgöz'ün (2008), müzikal terminolojinin türkü sözlerinde yer almasının kültürel bellek aktarımındaki rolünü desteklemektedir. *"Uşşağa, hüzzama, rasta, hicaza"* ve *"bir nihavent şarkı çal kederli olsun"* örneklerinde olduğu gibi geleneksel Türk müziği terminolojisinin halk şarkılarında kullanımı (Reinhard & Reinhard, 1984), müzikal bellek aktarımının önemini göstermektedir ve İbrahim Erkal'ın eserlerinin müzik öğretiminde zengin kaynak oluşturduğunu desteklemektedir.

İnsan eliyle yapılmış dokular (%12,5) kategorisindeki *"hamam", "han", "kale", "harman"* referansları, geleneksel Anadolu yaşam biçimlerinin ve mimari unsurlarının İbrahim Erkal'ın eserlerinde korunduğunu göstermektedir. *"Evleri yığın yığın"* ve *"kale kaleye bahar kaleden toplar atar"* örnekleri, maddi kültür unsurlarının şarkı sözlerinde tarihsel bellek aktarımı sağladığını ortaya koymaktadır. *"Nargile"* ve *"saz"* gibi maddi kültür unsurları, geleneksel yaşam tarzının ve el sanatlarının müzikal söylemde yaşatılmasını temsil etmektedir.

İbrahim Erkal'ın eserlerindeki bu geleneksel yapı ve objeler, öğrencilerde kültürel süreklilik bilinci oluşturma potansiyeli taşımaktadır ve kültürel bellek korunmasında eğitimsel değer sunmaktadır.

İnanç kategorisi (%31,5), Mardin'in (1992) din-ideoloji çalışmalarıyla örtüşmektedir. Uçar, Demir ve Tarcan'ın (2022) Türk toplumundaki kadercilik anlayışı, *"Gidem Allah'a yalvaram"* türü ifadelerde günümüz yansımasını bulmaktadır. Gökalp'in (2014) halk kültürü anlayışının somutlaşması bu bulgularla desteklenmektedir.

Etik norm kategorisinin dağılımı (%22,3), Türkdoğan'ın (2008) toplum yapısı analiziyle bu bulgular arasındaki paralellik vardır. Bu bulgu müzikal metinlerin toplumsal normların aktarım aracı olarak işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Güngör'ün (2000) "ahlakın toplumun refahı ve huzuru için vazgeçilmez sistem" yaklaşımı, araştırma bulgularımızla güçlü bir uyum sergilemektedir.

Alışkanlıklar kategorisinin baskınlığı (%53,4), Türk modernleşmesi sürecinde, kültürel değişimin en çok görüldüğü alan gündelik yaşam pratikleri olmuştur. Kandiyoti'nin (1997) modernlik-gelenek müzakere süreçleri yaklaşımı, gündelik yaşam pratiklerinin müzikal anlatımında kendini göstermektedir. İbrahim Erkal'ın şarkı sözleri ve şiirlerinde davranış kültür ürünü kategorileri arasında alışkanlıklar (%53,4) unsurlarının baskın konumda olması, Türk halk müziğinin temelini oluşturan türkülerin sadece Türklerin yaşayışını değil aynı zamanda düşünce sistemlerini de içermesi gerçeğiyle örtüşmektedir. Bu durum, sanatçının şarkılarında Erzurum halkının gündelik yaşam pratiklerini, bireysel davranış kalıplarını ve sosyal etkileşim biçimlerini yoğun bir şekilde işlediğini göstermektedir.

Âdet (%13,6) ve gelenek-görenek (%9,9) kategorileri, Örnek'in (1995) *Türk Halkbilimi* eserinde belirttiği gibi, "halkbilimi disiplini kendisi için açıklayıcılığa sahip bir bilim dalı" olarak geleneksel kültürün araştırılması, incelenmesi ve yaşatılarak genç kuşaklara aktarılmasını konu edinmektedir. Van Gennep'in (1960) geçiş ayinleri teorisi ve tanımladığı; ayrılık, eşiksellik, yeniden katılım aşamaları eserlerde "toy", "düğün", "kına" referanslarıyla desteklenmektedir. Özellikle *"toy olur dügün olur"* ve "*herkes gelmiş oyuna, dizilmişler toyuna"* ifadeleri, geleneksel törenlerin toplumsal yaşamdaki yerini göstermektedir. Âdet kategorisinin (%13,6) oranıyla ikinci sırada yer alması, İbrahim Erkal'ın şarkılarında özellikle toplumsal törenlere ve merasimlere yapılan göndermeler bulunduğunu göstermektedir. *"Anami yollaram size yar size gız size"* örneğinde görüldüğü gibi, geleneksel evlilik âdetleri müzikal anlatıda önemli yer tutmaktadır.

Gelenek ve görenek kategorisinin (%9,9) oranı, geleneksel değerlere olan bağlılığı ve bu değerleri yaşatma konusundaki bilinçli tavrı ortaya koymaktadır. *"Allı gelin su yolunda, gümüş helkeler golunda, altın kemer var belinde"* örneği, geleneksel düğün törenlerinin ayrıntılı betimlemesini sunmaktadır. Geleneksel kültürü güncelleme üzerine bir değerlendirme adlı çalışmada belirtildiği gibi, "önemli olan, üreten ve kendi ihtiyaçlarını karşılayabilen bir toplum olarak yaşamak ve bu yaşam içinde kendi ihtiyaçlarına uygun geleneklerini üretmek ve var olan geleneklerle eskileri uyumlu kılarak kültürel devamlılığı sağlamaktır" (Ekici, 2004, s. 38) Bu yaklaşım, İbrahim Erkal'ın eserlerindeki geleneksel unsurların çağdaş müzikal ifadedeki yansımasını açıklamaktadır.

Töre kategorisinin (%8,9) oranı, şarkı sözlerinde toplumsal kurallar ve ahlaki normların önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir. *"Haddimizi kadrimizi bilelim gelin gelin gelin birleşelim"* ifadesi, toplumsal hiyerarşi ve saygı kavramlarının müzikal söylemdeki yansımasını ortaya koymaktadır. *"Eden bulur mutlaka"* gibi örnekler, adalet ve karma kavramlarının halk felsefesindeki yerine işaret etmektedir. Güngör'ün (2000) ahlaki kodların toplumsal yaşamdaki önemine dair yaklaşımı, bu bulgularla da desteklenmektedir.

Giyim kuşam (%7,3) ve yiyecekler (%6,9) kategorilerindeki oranlar, şarkı sözlerinde materyal kültür unsurlarına da yer verildiğini göstermektedir. *"Yâre fistan yakışır ah bir giyse üstüne"* örneği, geleneksel giyim kültürünün estetik değerlerini yansıtmaktadır.

Yiyecekler kategorisindeki *"hani demli bir çay içiminde", "bir çay getur kıtlama"* gibi ifadeler, Türk misafirperverlik kültürünün gündelik yaşamdaki somut tezahürlerini göstermektedir. Bu bulgular, kültürel kimlik oluşumunda maddi kültür unsurlarının önemini vurgulamaktadır.

Davranış kategorisindeki dağılım, İbrahim Erkal'ın eserlerinin kültürel antropoloji açısından zengin bir veri kaynağı oluşturduğunu göstermektedir.

Alışkanlıklar kategorisinin baskınlığı (%53,4), gündelik yaşam pratiklerinin kültür aktarımındaki merkezî rolünü ortaya koymaktadır. Bu durum, müzikal metinlerin sosyokültürel kodların taşıyıcısı olarak işlev gördüğünü kanıtlamaktadır.

Kategoriler arasındaki hiyerarşik dağılım, bireysel davranışlardan toplumsal normlara, gündelik pratiklerden ritüel davranışlara kadar uzanan geniş bir yelpazede kültürel ögelerin müzikal söylemde temsil edildiğini göstermektedir. Bu bulgular, değerler eğitiminde müzikal metinlerin işlevsel materyal olarak kullanılabileceğini desteklemekte ve kültürel kimlik aktarımında müziğin güçlü aracılık rolünü ortaya koymaktadır.

Güç değerinde toplam 40 örnekle temsil edilen sosyal statü, prestij ve kontrol arayışı, Hofstede'nin (2001) güç mesafesi kuramında Türk toplumunun hiyerarşik yapısını desteklemektedir. *"Ağam mısın sen paşam mısın"* ve "*sultan olsam şah olsam asra padişah olsam"* gibi ifadeler, geleneksel Osmanlı statü sisteminin modern dönemdeki yansımalarını göstermektedir.

Başarı değerinde 20 örnekle temsil edilen kişisel başarı, yetkinlik gösterimi ve toplumsal tanınma arayışı, Triandis'in (1995) bireyci-toplulukçu kültür sentezini yansıtmaktadır. *"Ben ne yokuşlar çıktım, ben ne duvarlar yıktım"* ve *"şarkılar yazdım sana, milyonlar adını duydu"* ifadeleri, Kağıtçıbaşı'nın (2000) özerk-ilişkisel benlik modelindeki başarı güdüsünün toplumsal onay arayışıyla bütünleşmesini göstermektedir.

Özyönelim değerinde "Bağımsız Düşünce ve Eylem Seçimi" kategorisinin %81,3 oranında baskın çıkması, Türk toplumunda yaşanan kültürel dönüşümün müzikal yansıması olarak değerlendirilebilir. Bu bulgu, Göregenli'nin (1997) bireycilik-toplulukçuluk boyutundaki toplumsal değişim teorisiyle örtüşmektedir. Schwartz ve Bardi'nin (2001) kültürlerarası değer hiyerarşileri çalışması, geleneksel yapıdan bireyci değerlere evrimin müzikal ifadesini açıklamaktadır. İbrahim Erkal'ın eserlerindeki özyönelim değerinin baskınlığı, değerler eğitimi açısından önemli ifadeler sunmaktadır. Şöyle ki; *"kendim ettim kendim yandım"* ve *"ölürüm de asla vazgeçmem hedefime varmadan"* bireysel sorumluluk bilincini, *"boş laflara karnımız tok"* ve *"sahte sözlere inandık"* eleştirel düşünce gelişimini göstermektedir.

Uyarılım değerinde "Heyecan" kategorisi (%55,4) en baskın olarak öne çıkmakta ve sanatçının söyleminde duygusal yoğunluk, coşkulu ifade ve yaşam enerjisinin merkezi bir rol oynadığını göstermektedir. *"Alev alev içimde kalbimde atıyorsun"* ya da *"içimde tufanlar, içimde depremler"* gibi ifadeler, duygunun hem içerik hem de biçimsel düzeyde yoğun şekilde aktarıldığını gösterir. Bu bulgu, Mesquita'nın (2001) duyguların kültürel olarak normatifleştiğine ilişkin görüşüyle örtüşmekte; Matsumoto vd. (2008) tarafından tanımlanan yüksek duygusal dışa vurum normlarıyla da desteklenmektedir. Uyarılım değeri açısından İbrahim Erkal'ın müzikal söylemi, duygusal ifadenin yoğunluğunu, kararlı ve cesur tutumu, geleneksel normlara sadakati ve temkinli yenilik arayışını dengeli biçimde bir arada sunmaktadır. Bu çok katmanlı yapı hem bireysel düzeyde kimlik ifadesi hem de kolektif hafızanın aktarımı açısından sanatçının şarkılarını değerler eğitimi bağlamında önemli bir kaynak hâline getirmektedir.

Hazcılık değeri kapsamında elde edilen bulgular, İbrahim Erkal'ın eserlerinde yaşamsal haz, duyusal coşku ve duygusal tatminin belirleyici bir yer tuttuğunu göstermektedir. Zevk ve duyumsal memnuniyet teması, sanatçının söyleminde bireyin dünyayla kurduğu ilişkiyi haz ve estetik duyumlar üzerinden anlamlandırdığını ortaya koyar.

"Tatmasam tenini buna dayanamam" veya *"doya doya kana kana"* gibi ifadeler, fiziksel temas arzusunu yalnızca tensel bir ihtiyaç olarak değil, duygusal bir bütünlük biçiminde dile getirir. Bu kategoride cinsellik ve fiziksel arzu unsurlarının da yer alması, hazcılığın çok boyutlu bir yaklaşımla ele alındığını göstermektedir. Ancak bu unsurlar açık biçimde değil; sembolik, örtük ve lirik ifadeler yoluyla işlenmektedir. *"Kiraz dudahlardan"* gibi deyimsel kalıplar ya da *"mest olmak"* gibi duygusal aktarımlar, arzunun geleneksel estetikle birleşerek sunulduğu bir yapıya işaret eder. Bu durum, Hofstede'nin (2001) güç mesafesi ve mahremiyet algısı yüksek toplumlara dair bulgularıyla örtüşürken. İbrahim Erkal'ın müzikal söylemi hazcılığı yalnızca bireysel haz yönelimli bir tutumla değil, aynı zamanda kültürel olarak kabul gören bir duygu ifadesi biçimiyle işlemiştir.

Duyusal tatmin, tensel yakınlık ve estetik haz, sanatçının şarkılarında lirik bir yoğunlukla birleşerek, bireysel duygulanımı ve toplumsal normları yansıtan sembolik bir anlatı sunmuştur. Bu bulgular, geleneksel Türk toplumunda hazcılığın tüm boyutlarının estetik ve duygusal kodlarla bütünsel olarak aktarıldığını göstermektedir.

Schwartz'ın (1992) değer kuramı kapsamında "Uyma" değeri, toplumsal düzenin devamı için bireyin kendi arzularını baskılayarak sosyal kurallara uyum sağlaması beklentisini ifade eder. Erkal'ın şarkı sözlerinde bu değer kategorisi özellikle "itaat ve itaatsizlik" temasıyla öne çıkmakta; *"kuralına uymuşuz"*, *"sabrettim dayandım"* veya *"köle oluram"* gibi sözlerle otoriteye bağlılık, kadere razı oluş ve teslimiyet merkezi bir yer tutmaktadır. (%83,0) oranındaki bu vurgu, birey-toplum ilişkisinde geleneksel normlara yüksek duyarlılığı işaret etmektedir. Şarkı sözlerinde görülen itaat teması, yalnızca kişisel ilişkilerdeki boyun eğme hâliyle sınırlı kalmayıp, aşk ilişkisi bağlamında mistik, neredeyse kutsal bir bağlılık biçimine dönüşmektedir. *"Secde etmişim yoluna"* gibi söylemler, bireysel benliğin ötekine adanışı üzerinden kültürel bir itaat modeline işaret eder. Türkiye gibi kolektivist kültürlerde (Hofstede, 2001), aile ve yakın ilişkilerde bireyin kendi çıkarlarını grubun lehine ertelemesi yaygın bir değer sistemi ve sosyal kabulün temel göstergelerinden biri olarak karşımıza çıkar (Kağıtçıbaşı & Ataca, 2005).

Geleneksellik değeri kategorisinde "Alçakgönüllülük" kategorisinin en yüksek oranda temsil edilmesi (%53,4), İbrahim Erkal'ın eserlerinde mütevazı yaşam tarzı, ilahi adalete teslimiyet ve bireysel kibirden uzak duruş temalarının belirgin şekilde yer aldığını göstermektedir. *"Benim ne haddime"* ya da *"Allah'ım sen günahlarımı affet"* gibi ifadeler, sanatçının benlik anlatısında alçakgönüllülüğü merkeze aldığını gösterir. Bu tür söylemler, birey merkezli başarı ya da kendini övme temalarından uzak durularak toplumun manevi değerlerine uyumu öncelemektedir. Schwartz'ın değerler kuramında geleneksellik değeri, topluluğun beklentilerine uygun davranma ve kültürel normlara sadakati içerir (Schwartz, 1992). Bu bağlamda sanatçının müzikal dili, özellikle İslami değerler ve Anadolu halk inançlarıyla örülmüş bir "ilişkisel benlik" anlayışını yansıtmaktadır.

"Geleneklere Uyma" kategorisinin (%33,8) oranla ikinci sırada yer alması, Erkal'ın şarkılarında ata mirası, yerel ritüeller ve kültürel süreklilik unsurlarının güçlü biçimde temsil edildiğini göstermektedir. *"Toy olur düğün olur, bir gız bir begin olur"* veya *"Erzurum dadaşları tef çalıp oynatırlar"* gibi ifadeler, sanatçının Anadolu halk kültürüne olan derin bağlılığını ortaya koymaktadır. Bu temalar, yalnızca nostaljik bir çağrışım üretmekle kalmaz, aynı zamanda kolektif belleğin sürdürücüsü olarak işlev görür. Bu yönüyle müzikal anlatım, yalnızca bireyin değil, bir topluluğun değer sistemini taşıyan bir kültürel ifade biçimine dönüşür.

Bu yaklaşım, Dilmaç, Arıcak ve Cesur'un (2014) geliştirdiği değerler ölçeği çalışmasında yer alan "maneviyat", "sosyal değerler" ve "insan onuru" gibi faktörlerin Türkiye kültürüne özgü değer kümeleriyle örtüştüğünü göstermektedir. Özellikle "onur", "tevazu", "sorumluluk" gibi kavramlar, İbrahim Erkal'ın sözlü anlatısında doğrudan karşılık bulur.

"Kanaatkâr" kategorisinin (%12,8) ile diğerlerine kıyasla düşük düzeyde temsil edilmesi ise maddi hırs yerine yetinmeyi vurgulayan söylemlerin sınırlı biçimde işlendiğini ortaya koymaktadır. *"Fazlası neme lazım", "altı kalsın üstü bizden"* ya da *"ben mutluyum dünyamda"* gibi dizelerde sanatçı, tüketim kültürüne karşı sade bir yaşam anlayışını ifade etmektedir. Ancak bu temalar, genel müzikal söylemde alçakgönüllülük ve geleneksel değerlere yapılan göndermeler kadar merkezî bir yer işgal etmemektedir. Bu durum, Schwartz'ın değer yapısında hazdan kaçınma ve ölçülülüğe dayalı değerlerin varlığını korurken, sanatçının esas yönelimini manevi ve toplumsal değerlere bağlılık üzerinden kurduğunu desteklemektedir.

İyilikseverlik değeri kapsamında elde edilen bulgular doğrultusunda, olgun sevgi (%34,9) İbrahim Erkal'ın eserlerinde en sık temsil edilen değer olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, sanatçının kişiler arası bağları yalnızca duygusal değil, aynı zamanda kutsal ve özverili bir düzlemde ele aldığını göstermektedir. *"Ben sana kurban olam"* ya da *"seni yüreğimde saklayacağım"* gibi ifadeler, sadece romantik aşkı değil, adanmışlık içeren derin bir sevgi biçimini yansıtmaktadır. Schwartz'ın (1992) tanımladığı "yardımseverlik" değer tipinde bu türden bir sevgi, bireyin yakın çevresine karşı duyduğu sorumluluğu, empatiyi ve toplumsal uyumu önceleyen bir değer olarak görülür. Ancak, Kuşdil ve Kağıtçıbaşı'nın (2000) da vurguladığı gibi, Türkiye gibi biz bilinci olan kültürlerde bu sevgi anlayışı, yalnızca bireysel düzlemde kalmayıp ailevi sadakat, sosyal onur ve dinî referanslarla bütünleşerek daha derin, kültürel olarak biçimlenmiş bir yapıya kavuşmaktadır.

Sadakat (%17,1), eserlerinde ikinci sırada yer almakta olup, Erkal'ın söyleminde ilişkisel süreklilik, vefa ve değişmez sevgi biçiminde karşımıza çıkmaktadır. *"Seni sevmememden değil"* ya da *"yine de ben seni silmedim"* gibi ifadeler, sadakatin duygusal bağlılığın ötesine geçerek ahlaki bir yükümlülüğe dönüştüğünü ortaya koymaktadır. Kağıtçıbaşı'nın (2000) Türk aile yapısı ve kültürel değerler analizinde tanımladığı "karşılıklı sosyal sorumluluk" ve "toplumsal aidiyet" kavramları bu bağlamda önemlidir. Sadakat, yalnızca bireysel bir tercih değil, aynı zamanda toplumsal beklentinin de karşılığı olarak müzikal söylemde yer bulur.

Bu sosyal bağlılık ve etik sorumluluğu destekleyen bir diğer değer kümesi ise yardımseverlik ve bağışlayıcılıktır (%16,3). *"Az veren candan çok veren maldan"* veya *"sana beddua etmem asla"* gibi sözler, sanatçının yardımseverlik ve bağışlama değerlerini güçlü şekilde yansıttığını göstermektedir. Bu değer tipi, Schwartz'ın "yardımseverlik" kategorisinde tanımlanan özgeci eğilimlerle örtüşmekle birlikte, Türkiye kültüründe dinî ve manevi boyutlarla derinleşmektedir. Gregg'in (2007) belirttiği gibi, Ortadoğu ve Akdeniz toplumlarında hâkim olan onur kültürü, affediciliği ve toplumsal bütünlüğü sağlamaya dönük bir değer olarak işler.

Yardımseverlikten doğan bu sosyal yakınlık duygusu, gerçek arkadaşlık (%11,6) temasında daha da kişisel bir düzleme taşınmaktadır. *"Ben dostu dost bilirim"* veya *"her koşulda yoldaş gibi sırdaşım"* gibi sözler, Erkal'ın arkadaşlık kavramını samimiyet, güven ve süreklilik temelinde kurguladığını gösterir. Gerçek arkadaşlık, burada yalnızca bir duygusal ilişki değil, aynı zamanda toplumsal dayanışmanın ve bağlılığın taşıyıcısıdır. Bu bağlamda gerçek dostluk, sadece bireyler arası bir ilişki değil, kolektif kimliğin bir unsuru olarak Erkal'ın müziğinde anlam kazanmaktadır.

Toplumsal ilişkilerdeki bu güven duygusu, dürüstlük (%10,8) kategorisinde daha çok bireysel etik duruş biçiminde ortaya çıkmaktadır. *"Adam gibi doğru düzgün yüreğinden öpüyorum"* ya da *"gerçek bir şey varsa sevdiğimdin sen"* gibi ifadeler, dürüstlüğün sanatçının şarkı sözlerinde açık sözlülük, samimiyet ve güvenilirlik biçiminde temsil edildiğini göstermektedir. Bu değer, yalnızca bireysel bir özellik değil, Türkiye toplumunda kişinin toplumsal konumunu belirleyen bir itibar göstergesidir, bireyin doğruluğu yalnız kendisi için değil ilişkide olduğu kişiler için de önem taşır.

Son olarak, bu değer kümesinin tamamlayıcı ögelerinden biri olan sorumluluk sahibi olma (%9,3), bireyin kendi eylemlerinden doğrudan sorumluluk duyduğunu gösteren ifadelerle temsil edilmektedir. *"Biraz sabır biraz gayret"* ya da *"kendim ettim kendim yandım"* gibi sözler, bireysel çaba, kabulleniş ve öz yeterlik temalarıyla bütünleşmektedir. Bu tür sorumluluk vurguları hem bireysel irade hem de toplumsal yükümlülükle ilgilidir. Schwartz'ın (2006) self-transcendence boyutunda yer alan sorumluluk kavramı, Türkiye bağlamında sosyal bütünlük, ilahi adalet ve kader anlayışıyla harmanlanmaktadır.

Evrenselcilik değer kümesi kapsamında İbrahim Erkal'ın eserlerinde en sık karşılaşılan tema, manevi değerlere yönelim (%21,4) olarak öne çıkmaktadır. Sanatçının *"Allah birdir Peygamber hak, yaradandır en son durak"* ya da *"benliğini at kenara, Mevla'yı kendinde ara"* gibi ifadeleri, sadece bireysel inancı değil, aynı zamanda ruhsal derinlik, varoluşsal sorgulama ve içsel huzur arayışını temsil etmektedir. *"Gel Yunus'a Mevlana'ya, gel Muhammed Mustafa'ya", "git git gittiğin yerlere aşk aşk aşkı anlat diye dört bir yana kök salan Ahmet Yesevi'ye mi uğrasam"* bu söylemler, Schwartz'ın (1992) evrenselcilik tanımındaki "insanlar ve doğa için anlayış ve koruma" ilkesini, Türkiye gibi maneviyatın kültürel dokuda yoğun biçimde yer aldığı toplumlarda daha manevi ve tasavvufi bir içerikle yeniden biçimlendirmektedir.

Bu manevi dönüşümün tarihsel kökleri, Köprülü'nün (2014) ortaya koyduğu gibi, Türk tasavvuf edebiyatının Orta Asya'dan Anadolu'ya uzanan gelişim sürecinde, Ahmed Yesevi geleneğinin Yunus Emre'ye kadar olan etkisinde görülebilmektedir. Bu uzun tarihsel süreç, günümüzde evrensel değerlerin Türk kültürü içerisinde nasıl tasavvufi bir perspektifle yorumlandığını ve içselleştirildiğini anlamak açısından önemli bir referans çerçevesi sunmaktadır.

Maneviyat temasını tamamlar biçimde, bilgelik (%18,8) kategorisi de sanatçının yaşam deneyimiyle harmanlanmış iç görüleri aktardığı bir alan sunmaktadır. *"Hayat güzel ömür az"* ya da *"iki nefes arası yaşıyor insan"* gibi sözler, hayatın geçiciliğine dair farkındalık ve bireyin yaşamdan ders çıkarma çabasını yansıtır. Bu temalar, Shearman'ın (2008) kültürel değerlerin yaşam perspektiflerini nasıl belirlediği yönündeki vurgusuyla da örtüşmektedir. Bilgelik, burada sadece bireysel bir olgunluk değil, geleneksel toplumlarda aktarılan kolektif bir öğreti ve ahlaki hafızanın da ifadesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu bağlamda öne çıkan bir diğer değer ise hoşgörü (%17,1) olup, Erkal'ın şarkı sözlerinde kapsayıcı, çokkültürlü ve ayrım gözetmeyen bir yaklaşımı temsil etmektedir. "Ben her şeyi severim yaradandan ötürü" ya da *"kiminin rengine, kiminin diline, kiminin dinine takmış insanlık"* gibi dizeler, Mevlâna ve Yunus Emre geleneğinden beslenen kapsayıcı bir etik anlayışı taşımaktadır. Bu nedenle, hoşgörü burada sadece bireysel bir erdem değil, toplumsal uyumun kurucu değeri olarak öne çıkmaktadır.

Benzer şekilde, sosyal adalet (%17,1) temasına dair ifadeler de sanatçının toplumsal dengesizliklere karşı duyarlılığını gözler önüne sermektedir.

"Bu dünyanın derdi çok, paylaşmaya gelen yok" ya da *"birisi yoksulluk içinde batar"* gibi dizeler, ekonomik eşitsizlik ve sınıfsal adaletsizlik karşısında bir vicdan çağrısı niteliğindedir. Schwartz (2006), sosyal adalet değerini bireyin topluma karşı sorumluluğu çerçevesinde değerlendirirken; sanatçının bu söylemleri, adalet arzusunun sadece bireysel bir talep değil, kültürel bir beklenti hâline geldiğini göstermektedir.

Açık görüşlülük (%12,8) ise, düşünsel esneklik ve farklılıkların kabulüne yönelik vurgu taşıyan sözlerle ifade bulmaktadır. *"Farkımızı hoş görelim"* ya da *"olduğun gibi gel kendin gibi takın"* gibi ifadeler, bireylerin kendi kimlikleriyle var olabilmelerini ve sosyal kabulle desteklenmelerini teşvik eder. Bu söylemler, Schwartz'ın (1992) tanımladığı açık görüşlülük değerinin, Türkiye bağlamında sosyal ahenk ve farklılıklarla bir arada yaşama idealine dönüştüğünü göstermektedir. Bu yönüyle, bireyin bireysel farklılıklarıyla değil, toplumla kurduğu dengeli ilişkiyle tanındığı bir değer anlayışı öne çıkmaktadır.

Evrenselcilik kapsamında en düşük temsil edilen ancak içerdiği temalar bakımından dikkat çekici bir diğer alan çevre koruma (%12,8) değeridir. *"Baharda açan çiçekler bizden güzel şeyler bekler"* veya *"saçlarını yakmak için kesmişler, yerlerine beton urlar dikmişler"* gibi sözler, doğaya ve çevreye yönelik ihmalin şiirsel ama eleştirel bir dile döküldüğünü göstermektedir. Gregg'in (2007) onur kültürü tanımına göre, çevresel duyarlılık bireyin değil, topluluğun ve gelecek nesillerin sorumluluğu olarak görülür. Bu bağlamda çevre koruma, İbrahim Erkal'ın müzikal anlatımında yalnızca doğaya duyulan sevgi değil, manevi ve kültürel mirasın korunması sorumluluğu olarak da anlam kazanmaktadır.

İbrahim Erkal'ın eserlerinde güvenlik değeri, bireysel korunma ihtiyacının ötesinde, sosyal bağlar ve duygusal dayanışma ekseninde şekillenmektedir.

"Gidemem gidemem seni terk edemem" ya da *"anasız babasız, yavrusuz yuvasız"* gibi ifadeler, güvenliğin ailevi bağlılıklar ve aidiyet duygusu üzerinden kurgulandığını göstermektedir. Bu yönüyle sanatçının söylemi, Hofstede'nin (2001) kolektivist kültürlerde bireyin güvenlik algısının ilişkisel bağlarla kurulduğuna dair tespitleriyle örtüşmektedir. Ayrıca, Gregg'in (2007) vurguladığı gibi, Ortadoğu toplumlarında güvenlik duygusu tarihsel hafıza ve sosyal kırılmalarla beslenen kolektif bir ihtiyaç biçiminde tezahür eder. Erkal'ın eserlerinde bu ihtiyaç, yalnızlık, kayıp ve belirsizlik temalarıyla iç içe geçerek kültürel bir duyarlılık olarak ifade bulmaktadır. Bu bağlamda, güvenlik teması yalnızca varoluşsal bir kaygı değil, aynı zamanda toplumsal düzen ve ilişkisel devamlılık beklentisinin sanatsal bir yansımasıdır.

İbrahim Erkal'ın eserlerinde yer alan sözlerin duygulanım değerleri kategorisine dair ögelerin ilk sırasını özlem (%15,0) almıştır. Bu geçmişe, yitirilen değerlere ya da ulaşılması istenen bir kişiye duyulan hasreti ifade etmektedir. Sanatçının *"hasret kaldım yıllara"* gibi sözleri kişisel ve toplumsal hafızadaki yitimi romantize ederek duygusal bir ortaklık oluşturur. Bu tür duyguların dile getirilmesi, bireyin iç dünyasında duygusal boşlukların anlamlandırılması çabası olarak yorumlanabilir. Schwartz (1992), değerlerin bireyin yaşamındaki yönlendirici rolünü vurgularken, bu tür yoğun duygusal anlatımların bireydeki aidiyet ve bağlanma ihtiyacının dışa vurumu olduğunu belirtir.

Üzülme (%14,3) ve endişe (%14,1), yakın oranlarla sanatçının melankolik temalara eğilim gösterdiğini ortaya koymaktadır. Erkal'ın eserlerinde kaygı ve keder iç içe geçmiş durumdadır. *"Hüzünler biriktirdim yıllarca"* ya da *"geceler niye bu kadar sessiz"* gibi dizeler, psikolojik olarak yalnızlık ve belirsizlik duygularının dışa vurumudur.

Bu bağlamda, Rokeach'ın (1973) değerler yaklaşımı içinde yer alan "kişisel değerler" çerçevesinde değerlendirildiğinde, duygulara yönelik hassasiyetin sanatçının bireysel anlam üretiminde temel unsur olduğu görülmektedir.

Sevme (%12,3), aşk, bağlılık ve duygusal yoğunluk içeren temaların güçlü bir biçimde işlendiğini göstermektedir. *"Ben sana kurban olurum"* veya *"seni yüreğimde saklayacağım"* gibi ifadeler, sadece romantik değil, kutsal bir sevgi anlayışını da yansıtır. Bu değer bireyin duygusal bağlılıkla kurduğu ahlaki sorumluluğu da yansıtır. Şaşırma (%8,6) ve merak (%8,4), sanatçının bilinmeyene ve beklenmeyene karşı duyduğu ilgiyi yansıtan anlatımlardır. Bu ifadeler, estetik değer yaratımı sürecinde bireyin sorgulayıcı yönünü temsil eder. Raths vd.nin (1978) yaklaşımında, bireylerin davranışlarını seçerken anlamlı duygusal tepkiler üretmesi değerlerin oluşumuyla doğrudan ilişkilendirilmiştir. Sevinme (%7,8), pişman olma (%7,4) ve korku (%6,3) gibi daha düşük oranlı ifadeler ise bireyin yaşamındaki çelişkili duygusal durumlara karşılık gelir. Sevinç, çoğunlukla umut ya da geçici mutluluklarla ilişkilendirilirken; pişmanlık ve korku, geçmişin yükü ve geleceğin belirsizliğiyle ilgilidir. Özellikle *"kendim ettim, kendim yandım"* gibi sözler, bireyin ahlaki öz eleştiri yaptığı bir iç konuşma olarak değerlendirilebilir. Bu durum, Cohen'in (1985) belirttiği ahlaki değer sistemlerinin, bireyin davranışsal yönelimlerini biçimlendirmedeki rolüyle ilişkilidir. Son olarak, estetik (%5,6) değeri, düşük oranda temsil edilse de sanatçının doğa, güzellik ve metaforik anlatımı eserlerinde kullandığını göstermektedir. *"Ağaçlar ağlamasın"* gibi betimleyici ifadeler, sanatçının sanatsal duyarlılığının duygusal değerlerle nasıl iç içe geçtiğine işaret eder. Bu bağlamda, estetik duyarlılık, yalnızca görsel beğeni değil, değer üretme sürecinde içsel tutarlılığı da yansıtmaktadır.

Araştırma bulgularının, Arıcı ve Er'in (2017) türkülerin değerler eğitimi aracı olarak işlevselliğine dair çalışmasıyla örtüşmesi, müzikal içerik analizinin eğitim alanındaki önemini vurgulamaktadır. Kasa-Ayten ve Gültekin'in (2019) kültürel değerler ve eğitim bulgularıyla benzer sonuçlar elde edilmesi, araştırmanın geçerliliğini artırmaktadır.

DeNora'nın (2000) müziğin gündelik yaşam rolü teorisinin genişletilmesi, popüler müziğin kültürel aktarım mekanizmalarını sistematik analiz etmiştir. Frith'in (1998) müzik-kimlik ilişkisi çerçevesi, İbrahim Erkal örneğinde somut örnek üzerinden doğrulanmıştır. Assmann'ın (2008) kültürel bellek teorisinde "iletişimsel-kültürel bellek" köprüsü, İbrahim Erkal'ın eserlerinde ses-ritim-söz üçlemesiyle gerçekleşmektedir. Schwartz değer sistemleri çerçevesindeki bulgular, geleneksel-modern değer sentezinin karmaşık yapısını ortaya koymuştur: bireysel özgürlük vurgusu ile kültürel köklere bağlılığın eş zamanlı varlığı, toplumsal adaptasyon başarısını temsil etmektedir.

Bu araştırma, İbrahim Erkal'ın müzik ve şiirsel eserlerinin Türk kültürünün korunması ve aktarılmasındaki kritik rolünü sistematik olarak ortaya koymuştur. Elde edilen bulgular, popüler müziğin sadece bir eğlence aracı olmadığını, aynı zamanda kültürel belleğin yaşayan bir arşivi olduğunu kanıtlamıştır. Araştırmanın en önemli katkısı, yerel kültürel değerlerin ulusal ve hatta küresel ölçekte dolaşıma girmesinde popüler müziğin oynadığı aracı rolü somut verilerle belgelemesidir. İbrahim Erkal örneği, yerelliğin evrensellikle buluştuğu, geleneğin modernlikle sentezlendiği başarılı bir kültürel üretim modelini temsil etmektedir. Türkiye gibi hızlı modernleşme ve küreselleşme süreçleri yaşayan toplumlarda, kültürel kimliğin korunması ve gelecek nesillere aktarılması kritik önem taşımaktadır. Bu bağlamda, İbrahim Erkal gibi sanatçıların eserleri, kültürel sürekliliğin sağlanmasında vazgeçilmez bir işlev görmektedir.

Sonuç olarak, bu araştırma müzik, dil, kültür ve değerler arasındaki karmaşık ilişkileri anlamak için disiplinler arası bir yaklaşımın gerekliliğini ortaya koymuştur. Popüler kültür ürünlerinin akademik ciddiyetle incelenmesi, toplumsal değişim ve kültürel dinamikleri anlamak için zengin veriler sunmaktadır. İbrahim Erkal'ın müzikal mirası, Türk kültürünün zenginliğini ve çeşitliliğini gelecek nesillere taşıyan canlı bir köprü olarak değerlendirilmelidir.

Çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda müzik eğitimi, kültür politikaları ve toplumsal uygulamalar için şu önerileri sunmak mümkündür:

- **Müzik Eğitimi İçin Öneriler**

Müfredat Geliştirme: Müzik eğitimi müfredatına yerel müzik geleneklerinin ve ağız özelliklerinin dâhil edilmesi, kültürel çeşitliliğin korunmasına katkı sağlayacaktır. Sloboda'nın (1986) müzikal zihin teorisi doğrultusunda, yerel müzik formlarının bilişsel ve duygusal gelişime katkıları vurgulanmalıdır.

Öğretmen Eğitimi: Müzik öğretmenlerinin yerel kültürel değerleri müzik yoluyla aktarma konusunda eğitilmesi, Campbell'in (2004) kültüre duyarlı müzik pedagojisi yaklaşımıyla uyumludur.

Dijital Arşivleme: İbrahim Erkal ve benzeri sanatçıların eserlerinin dijital ortamda arşivlenmesi ve eğitim materyali olarak kullanılması, Nettl'in (2015) müzik etnografisi metodolojisiyle desteklenmelidir.

- **Kültür Politikaları İçin Öneriler**

Yerel Sanatçı Destekleri: Yerel kültürel değerleri eserlerinde işleyen sanatçılara yönelik teşvik mekanizmalarının geliştirilmesi, Throsby'nin (2001) kültürel sermaye teorisi çerçevesinde ekonomik ve kültürel sürdürülebilirliği sağlayacaktır.

Kültürel Çeşitlilik Programları: UNESCO'nun (2005) kültürel ifadelerin çeşitliliğinin korunması ve geliştirilmesi sözleşmesi doğrultusunda, yerel müzik geleneklerini destekleyen programların hayata geçirilmesi önerilmektedir.

Medya Politikaları: Radyo ve televizyon yayınlarında yerel kültürel içeriğe minimum kota uygulanması, Hesmondhalgh'ın (2013) kültür endüstrileri analizinde vurgulanan kültürel çeşitliliği koruyacaktır.

- **Toplumsal Uygulamalar İçin Öneriler**

Kuşaklararası Aktarım Projeleri: "Merriam, müzik kavramlarının davranışları, davranışların ise müziği ürettiğini savunmaktadır" (Erdener, 2002, s. 2). Genç nesillerin yerel kültürel değerlerle buluşturulması için müzik atölyeleri ve festivaller düzenlenmesi, Merriam'ın (1964) müziğin sosyal fonksiyonları teorisini pratiğe dökecektir.

Kültürel Farkındalık Kampanyaları: İbrahim Erkal gibi sanatçıların kültürel aktarımdaki rolünün toplumsal farkındalık kampanyalarıyla vurgulanması, Cohen'in (1985) sembolik topluluk inşası süreçlerini güçlendirecektir.

Sosyal Medya Stratejileri: Dijital platformlarda yerel kültürel içeriğin yaygınlaştırılması için stratejiler geliştirilmesi, Boyd'un (2014) ağ toplumu teorisi çerçevesinde kültürel aktarımın yeni mecralarını kullanacaktır.

Kaynaklar

Adorno, T. W. (1944). *Dialectic of enlightenment: Philosophical fragments*.

Alyılmaz, C., & Er, O. (2018). İkinci dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin Türk kültürüne yönelik farkındalıklarının incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *18*(3), 1269-1285.

Alyılmaz, S., & Alyılmaz, C. (2018). Ağız bilimi çalışmalarının Türkçe öğretimi açısından önemi. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, (45), 7-38.

Andrews, W. G. (1985). *Poetry's voice, society's song: Ottoman lyrical poetry*. University of Washington Press.

Apaydın, A. İ., & Arslan, F. (2015). Antik Yunan Felsefesinde ahlaki eğitim aracı olarak "müzik". *Değerler Eğitimi Dergisi*, *13*(29), 323-342.

Arıcı, A. F., & Er, Z. (2017). Değerler eğitimi aracı olarak türküler: Bir içerik analizi. *IV. Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildiriler Kitabı* (s. 19-27). Step.

Assmann, J. (2008). *Cultural memory and early civilization: Writing, remembrance, and political imagination*. Cambridge University.

Ayhan, A. (2015). Müzik imgelerinin kültür aktarımında kullanılabilirliği: kültürel yansımalar. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, *1*(1), 79-83.

Başgöz, İ. (2008). *Türkü*. Pan.

Baykara, T. (2001). *Türk kültür tarihine bakışlar*. Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı.

Boratav, P. N. (1973). *100 soruda Türk folkloru*. Gerçek.

Bourdieu, P., & Passeron, J.-C. (1970). *La reproduction: Éléments pour une théorie du système d'enseignement*. Les Éditions de Minuit.

Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, *9*(2), 27-40.

Boyd, D. (2014). *It's complicated: The social lives of networked teens*. Yale University.

Campbell, P. S. (2004). *Teaching music globally*. Oxford University.

Clayton, M. (2011). *Music, words and voice: A reader*. Manchester University.

CNN Türk. (2024, 10 Ocak). İbrahim Erkal kaç yaşında, ne zaman öldü? İbrahim Erkal nereli, neden öldü? https://www.cnnturk.com/magazin/ibrahim-erkal-kac-yasinda-ne-zaman-oldu-ibrahim-erkal-nereli-neden-oldu-1792697

Cohen, E. D. (1985). *Making value judgments: Principles of sound reasoning*. Krieger.

Creswell, J. W. (2002). Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative (Vol. 7). Prentice Hall Upper Saddle River, NJ.

Cumhuriyet. (2023, 11 Mayıs). İbrahim Erkal kimdir? İbrahim Erkal kaç yaşında öldü? İbrahim Erkal'ın eşi kim? https://www.cumhuriyet.com.tr/yasam/ibrahim-erkal-kimdir-ibrahim-erkal-kac-yasinda-oldu-ibrahim-erkalin-esi-kim-2079959

Çangal, Ö. (2012). Türkülerin kültür aktarımındaki rolü. *Folklor / Edebiyat*, *18*(69), 45-62.

Çoban, İ. (2022). Yabancılara Türkçe öğretiminde müziğin yeri: Bir horon örneği. *Bezgek Yabancılara Türkçe Öğretimi Dergisi*, *1*(1), 20-37.

Çobanoğlu, Ö. (2012). *Halkbilimi kuramları ve araştırma yöntemleri tarihine giriş.* Akçağ.

Daymon, C., & Holloway, I. (2003). *Qualitative research methods in public relations and marketing communications.* Routledge.

DeNora, T. (2000). *Music in everyday life*. Cambridge University. https://doi.org/10.1017/CBO9780511489433

Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (Eds.). (2011). *The SAGE handbook of qualitative research* (4th ed.). Sage.

Dilmaç, B., Arıcak, O. T., & Cesur, S. (2014). A validity and reliability study on the development of the values scale in Turkey. *Educational Sciences: Theory and Practice, 14*(5), 1661-1671.

Ekici, M. (2004). *Halk bilgisi (Folklor): Derleme ve inceleme yontemleri*. Geleneksel.

Er, O. (2015a). El-kavânînü'l-külliyye li-zabti'l-lügati't-Türkiyye'de yer alan kültürel ögelerin değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, *4*(1), 294-304.

Er, O. (2015b). *Yabancılara Türkçe öğretimi uygulamalarının kültürel farkındalık oluşturma açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Atatürk Üniversitesi.

Erdener, Y. (2002). *Kültür ve müzik. Türk halk müziğinde çeşitli görüşler*. Kültür Bakanlığı.

Erkal, İ. (2002). *Ben Bu Şöhreti Sevmedim.* Okumuş Adam.

Erzurum Sevdası Dergisi, (Aralık, 2021). https://erzurumsevdasi.com/2022/02/02/ibrahim-erkal-biyografisi/#erzurum-sevdasi-dergisi-aralik-2021-ibrahim-erkal-32-ozel-sayi/1/

Frith, S. (1998). *Performing rites: On the value of popular music*. Harvard University.

Garfias, R. (2004). Music: The cultural context (Vol. 47, p. 1-38). National Museum of Ethnology.

Gökalp, Z. (2014). *Türkçülüğün esasları*. Ötüken.

Göregenli, M. (1997). Individualist-collectivist tendencies in a Turkish sample. *Journal of Cross-Cultural Psychology, 28*(6), 787-794.

Gregg, G. S. (2007). *Culture and identity in a Muslim society*. Oxford University.

Guliyeva, I., & Kopanitsa, L. (2024). Folklore in contemporary music: Revival of cultural traditions. *Interdisciplinary Cultural and Humanities Review*, *2*(3), 24-34.

Güngör, E. (2000). A*hlak psikolojisi ve sosyal ahlak*. Ötüken.

Güvenç, B. (1993). *Türk kimliği: Kültür tarihinin kaynakları*. Kültür Bakanlığı.

Haberler.com. (t.y.). İbrahim Erkal kimdir? Nereli? Ölüm tarihi, albümleri, hayatı ve biyografisi. https://www.haberler.com/ibrahim-erkal/biyografisi/

Habermas, J. (1984). *The theory of communicative action. Volume one: Reason and the rationalization of society* (T. McCarthy, Trans.). Beacon.

Haberturk. (2024). İbrahim Erkal kaç yaşında öldü? İbrahim Erkal kimdir, nerede, ne zaman, neden öldü? https://www.haberturk.com/ibrahim-erkal-kac-yasinda-oldu-ibrahim-erkal-kimdir-nerede-ne-zaman-neden-oldu-3674646

Hesmondhalgh, D. (2013). *The cultural industries* (3rd ed.). Sage.

Hofstede, G. (2001). *Culture's consequences: Comparing values, behaviors, institutions and organizations across nations* (2nd ed.). Sage.

Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). *Kültürel psikoloji: Kültür bağlamında insan ve aile*. Evrim.

Kağıtçıbaşı, Ç., & Ataca, B. (2005). Value of children and family change: A three-decade portrait from Turkey. *Applied Psychology*, *54*(3), 317-337.

Kandiyoti, D. (1997). Gendering the modern: On missing dimensions in the study of Turkish modernity. In S. Bozdoğan & R. Kasaba (Eds.), *Rethinking modernity and national identity in Turkey* (p. 113-132). University of Washington.

Kaplan, M. (2016). *Kültür ve dil* (30. baskı). Dergâh.

Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler*. Nobel.

Kasa-Ayten, B., & Gültekin, M. (2019). İlkokul dördüncü sınıf Türkçe dersinde kültürel değerler ve eğitimi: Bir durum çalışması. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *39*(3), 1735-1773.

Kashima, Y., & Kashima, E. S. (1999). *Culture, connectionism and the self*. Sage.

Köprülü, M. F. (2014). *Türk edebiyatında ilk mutasavvıflar*. Alfa.

Kral Müzik. (2025, 14 Mayıs). İbrahim Erkal kimdir? İbrahim Erkal biyografisi ve hayatı. https://www.kralmuzik.com.tr/biyografisi/ibrahim-erkal

Kuşdil, M. E., & Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk öğretmenlerin değer yönelimleri ve Schwartz değer kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi*, *15*(45), 59-76.

Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage.

Mardin, Ş. (1992). *Türk modernleşmesi: Makaleler 4*. İletişim.

Matsumoto, D., Yoo, S. H., & Fontaine, J. (2008). Mapping expressive differences around the world: The relationship between emotional display rules and individualism versus collectivism. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, *39*(1), 55-74.

Merriam, A. P. (1964). *The anthropology of music*. Northwestern University.

Mesquita, B. (2001). Emotions in collectivist and individualist contexts. *Journal of Personality and Social Psychology*, *80*(1), 68-74.

Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage.

Milliyet. (2022, 10 Mayıs). İbrahim Erkal kimdir, ne zaman ve neden öldü? İbrahim Erkal şarkıları ve hayatı. https://www.milliyet.com.tr/cadde/ibrahim-erkal-kimdir-ne-zaman-ve-neden-oldu-ibrahim-erkal-albumleri-ve-hayati-6503060

Nettl, B. (2015). *The study of ethnomusicology: Thirty-three discussions* (3rd ed.). University of Illinois.

Örnek, S. V. (1995). *Türk halkbilimi*. Kültür Bakanlığı.

Özkan, M. (2013). *Türk dilinin gelişme alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*. Filiz.

Patton, M. Q. (2014). *Qualitative research & evaluation methods*. Sage.

Raths, L. E., Harmin, M., & Simon, S. B. (1978). *Values and teaching: Working with values in the classroom* (2nd ed.). Charles E. Merrill.

Reinhard, K., & Reinhard, U. (1984). *Musik der Türkei*. Band 1: Die Kunstmusik.

Rokeach, M. (1973). *The nature of human values*. Free.

Sabah. (2018, 23 Ocak). İbrahim Erkal kimdir? https://www.sabah.com.tr/ibrahim-erkal-kimdir

Schwartz, S. H. (1992). Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries. *Advances in Experimental Social Psychology*, *25*, 1-65.

Schwartz, S. H. (2006). A theory of cultural value orientations: Explication and applications. *Comparative Sociology*, *5*(2-3), 137-182.

Schwartz, S. H. (2012). An overview of the Schwartz theory of basic values. *Online Readings in Psychology and Culture*, *2*(1).

Schwartz, S. H., & Bardi, A. (2001). Value hierarchies across cultures: Taking a similarities perspective. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, *32*(3), 268-290.

Shearman, S. M. (2008). Culture, values, and beliefs. In W. Gudykunst (Ed.), *Theorizing about intercultural communication* (p. 73-90). Sage.

Sloboda, J. A. (1986). *The musical mind: The cognitive psychology of music*. Oxford University.

Süğümlü, Ü., & Tekşan, K. (2018). Türkülerin Türkçe eğitiminde kullanılabilirliği. *Sakarya University Journal of Education*, *8*(4), 286-299.

Şen, N. (2022). Eski Türk dili ve kültürü açısından BUGU Dil ve Eğitim Dergisi'ne bir bakış. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (9), 910-930.

Şengül, S. (2019). *Arvin masalları ve halk hikâyeleri*. Aydilisanat.

Taydaş, O., & Sert, H. (2021). Bir popüler kültür ögesi olarak arabesk müziğin çevreden merkeze yolculuğu. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (45), 210-222.

Throsby, D. (2001). *Economics and culture*. Cambridge University.

Tomalin, B., & Stempleski, S. (1993). *Cultural awareness*. Oxford University.

Triandis, H. C. (1995). *Individualism & collectivism*. Westview.

Trudgill, P. (2000). *Sociolinguistics: An introduction to language and society*. Penguin UK.

Turhal, E., & Varış, Y. (2022). Türkiye'de müzik ve değerler eğitimi konularında yapılmış çalışmaların bibliyometrik analizi. *Online Journal of Music Sciences*, *7*(2), 264-283.

Turhan, M., & Kova, Ö. (2012). Değerler eğitimi açısından Türk halk müziği ve halk ozanları: Neşet Ertaş, Âşık Mahsuni Şerif, Âşık Veysel ve Özay Gönlüm bağlamında bir inceleme. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, *3*(6), 117-128.

Türkdoğan, O. (2008). Osmanlı'dan günümüze Türk toplum yapısı (Vol. 11). Timaş.

Uçar, R., Demir, E., & Tarcan, Y. (2022). Din ve değişim bağlamında Türk toplumu. *Journal of Social Sciences / Toplum Bilimleri Dergisi, 16*(33).

UNESCO. (2005). *Convention on the protection and promotion of the diversity of cultural expressions*. UNESCO.

Uymaz, E. (2024). Arabesk melodileri: Türkiye müzik sahnesinde bir evrimin izleri. *TÜRKAV Kamu Yönetimi Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi, 4*(1), 231-251.

Van Gennep, A. (1960). *The rites of passage*. University of Chicago.

Wikipedia. (2025, 17 Temmuz). İbrahim Erkal. https://tr.wikipedia.org/wiki/İbrahim_Erkal#cite_note-21

Williams, R. (2014). *Keywords: A vocabulary of culture and society*. Oxford University.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. baskı). Seçkin.

Zipes, J. (2012). *The irresistible fairy tale: The cultural and social history of a genre*. Princeton University.

İncelenen Albümler

Erkal, İ. (1984). Sarhoş Baki.

Erkal, İ. (1986). Sensiz Yaşayamam / Ah Beni Vah Beni.

Erkal, İ. (1993). Tutku.

Erkal, İ. (1995). Sıra Bende / Aklımdasın.

Erkal, İ. (1996). Gönlünüze Talibim.

Erkal, İ. (1998). Sırılsıklam.

Erkal, İ. (2000). De Get Yalan Dünya.

Erkal, İ. (2001). Su Gibi.

Erkal, İ. (2002). Aşkname.

Erkal, İ. (2004). Gönül Limanı.

Erkal, İ. (2006). Yüreğinden Öpüyorum / Gülüm.

Erkal, İ. (2008). Aranağme.

Erkal, İ. (2008). Burnumda Tütüyorsun.

Erkal, İ. (2015). Nefes-1.

Erkal, İ. (2017). Ömrüm.

Extended Abstract

Music is one of the most powerful tools for cultural transmission and the internalization of values on an emotional level. "Musical imagery is beneficial only if it enables the development of diverse methods and techniques that allow people to artistically convey the diverse emotions they experience to others. From a cultural perspective, the enduring transmission of musical works across the ages is a prime example of this" (Ayhan, 2015, p. 82).

The relationship between music and values education is frequently emphasized in the literature (DeNora, 2000; Habermas, 1984; Bourdieu & Passeron, 1970). However, a bibliometric analysis of studies conducted in the field of music and values education in Turkey revealed very few academic studies in the field (Turhal & Varış, 2022). In particular, the impact of popular folk music artists on collective memory has not been sufficiently examined. As an artist who can reach a wide audience, İbrahim Erkal's works are systematically analyzed to reveal how these contents can be used for values education. An analysis that combines musical aesthetics and value transmission will fill a conceptual gap in the literature. In this context, the main problem question, "How do cultural elements and values appear in İbrahim Erkal's works?" is sought to be answered.

The research was conducted within the framework of a qualitative research design. Denzin and Lincoln (2011) defined qualitative research as "an interpretive research approach based on multiple types of subjective data and the examination of individuals in specific situations within their natural environment." This study aimed to understand the cultural and value-based content of an artist's work in its natural context. A descriptive survey model was adopted in the study.

The document analysis method was used as the basis. According to Yıldırım and Şimşek (2018), "document analysis involves the analysis of written materials containing information about the phenomenon or phenomena targeted for investigation." Document analysis offers advantages in cultural studies of folk literature in terms of richness of content and cultural continuity over time.

The data sources for the study consisted of 171 works (150 original, 21 anonymous or edited) from İbrahim Erkal's 15 published albums and 44 original poems from his poetry book "I Didn't Like This Celebrity."

The data collection process was conducted systematically. Since a comprehensive compilation of İbrahim Erkal's works was not available, all works accessible through the YouTube platform were listened to, transcribed, and checked for accuracy. This process is a frequently used method in musicology research (Clayton, 2011; Şengül, 2019).

The cultural elements in the works were analyzed under the categories of product (customs, clothing, music), thought (morality, belief, tradition), and behavior (manners, rituals, lifestyle) according to Tomalin and Stempleski's (1993) cultural classification. This classification is widely used in the systematic analysis of cultural elements.

The values conveyed in İbrahim Erkal's works were classified according to Schwartz's Theory of Fundamental Values. According to this theory, universal values are grouped under 10 main headings and reflect individuals' cultural orientations (Schwartz, 1992, 2006, 2012). In the study, the values prominent in the artist's works (tradition, helpfulness, security, self-direction, commitment, etc.) were identified and interpreted in terms of values education. Expert opinions were obtained to increase the reliability of the research. As Miles and Huberman (1994) noted, expert judgment in qualitative research is "a critical process that enhances the accuracy of findings and the validity of interpretations."

A total of 754 elements related to the use of regional dialects were identified in İbrahim Erkal's works. It is observed that İbrahim Erkal frequently incorporates regional idioms from the culture in which he was raised. This characteristic, reflecting a naturalness in the expression

of emotions and thoughts, is frequently observed. The most frequently used word is "gız" (gız), occurring 64 times. This is followed by the word "gara" (gara) 35 times and the interrogative particle "+mu(san)" (+mu(san)) 31 times.

Among the cultural product categories in İbrahim Erkal's lyrics and poems, literary elements dominate (43.4%), with the folklore category coming in second (31.6%), demonstrating that his songs and poems are closely linked to both literary tradition and folk culture. The balanced distribution of the "Man-Made Textures" (12.5%) and "Art and Music" (12.5%) categories reveals that the artist incorporates both musical references and elements of material culture in his works. This distribution demonstrates the primacy of literary tradition in İbrahim Erkal's musical discourse, demonstrating the survival of classical and folk literature motifs in modern musical forms. The high prevalence of the folklore category reflects the significant role of traditional folk culture elements in preserving and transmitting them through popular music.

Values (46.2%) are found to be dominant among the thought categories in İbrahim Erkal's lyrics and poems, followed by beliefs (31.5%) and ethical norms (22.3%).

Habits (53.4%) are found to be dominant among the behavioral categories in İbrahim Erkal's lyrics and poems. This suggests that the artist extensively explores the daily life practices, individual behavioral patterns, and social interaction patterns of the people of Erzurum in his songs.

Values in İbrahim Erkal's lyrics and poems are represented by a total of 931 examples, with the "traditionality" category receiving the highest frequency of occurrence at 148. The lowest frequency of occurrence is found in elements related to the value of success, with a frequency of 20. Distinct value orientations related to emotional experiences and life motivations were identified in the artist's musical discourse. The highest percentage in the "longing" category (15.0%) indicates that motifs of longing, the pain of separation, and the desire for reunion are central in İbrahim Erkal's works. This finding indicates that nostalgic moods and longing are strongly represented in the artist's musical discourse. The unique richness of expression in the Erzurum dialect serves as a linguistic tool that effectively reflects these profound feelings of longing.